ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20 ДИНАРА 1952

Година XXIII — Број 497
Субота, 8. јул 1961.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

ДАРИЈЕВА ПОШТА

Персијски владар Дарије (521—485 пре наше ере) чија се држава простирала од Грчке до Индије, имао је, поред „уреда за информације“ у који су штафете тркача доносиле важне вести из свих

крајева земље, и добро организовану поштанску службу. Писма и роба путовали су од западне до источне границе Персије и њој припојених земаља, од једне поштанске станице до друге. Само у Персији пословало је 40 станица за примање поштанских пакета.

САМО ВИРШЛЕ

Јохан Георг Ланер (1772—1840), бечки месар који је1805. године изумео виршле, хранио се отада па све до смр

ти, што значи пуних 35 година, искључиво њима. Он је јео виршле сваког дана, за сва три оброка.

СМРТ ЗА ПИСМЕНОСТ

Теодорик, краљ Острогота (490—526) издао је један закон по коме су сви они који су своју децу слали у школу или им узимали учитеље који би их учили писмености — кажњавани смрћу.

★ **Према попису из 1821.** године у Земуну је живело 8.335 душа. Деце за школу било је 1.544 али у школу је ишло свега 567 њих. Значи 977 дечака и девојчица је остајало неписмено.

ЊЕГОВ ПРИЈАТЕЉ *бели* МЕДВЕД

Бели медведи могу да буду веома опасни за људе. Многи радознали, који би се сувише удаљили од логора, морали су често да своју лакомисленост плате тешким ранама, па чак и главом, кад би пред њих изненада искрснуо бели медвед и бесно их напао.

Усред арктичког леда стоји од пре неколико година Бул-сити, једна од многих истраживачких станица које су подигли амерички научници. До пре неколико седмица налазио се међу њима и млади доцент из Мичигена, по имену Дејв Клакер, који је својим претпостављенима задавао прилично главобоље. Дејв је био савестан и вредан научник, али лакомислен. Мада је било забрањено, он је сваки слободан тренутак користио да се мува далеко од логора и да предузима далеке шетње. Што је било најгоре , никад није носио оружје.

Једне вечери, вративши се из шетње, испричао је својим друговима да је, на километар од логора, наишао на једног огромног поларног медведа који се „понашао“ веома мирољубиво, па му се чак поверљиво приближио.

— Сутра — казао је на крају Дејв — идем опет на исто место, можда ће медвед поново доћи. Понећу нешто хране, јер јадник изгледа прилично изгладнео.

Овом причом нико није био одушевљен, а још мање његовим намерама, али су сви знали да тај тврдоглавко неће послушати њихове савете.

Сутрадан се Дејв искрао из логора и вратио се зрачећи од радости:

— С каквим је само задовољством јео мој меца — одушевљено је причао. — Штета што и сутра не могу нешто да му однесем. Дежуран сам и не смем да напуштам станицу.

Тако је то трајало извесно време. Кад год би имао који слободан час, Дејв је одлазио да потражи белог медведа кога је назвао „Цими“. Односио му је месо и хлеб и све оно што је мислио да ће медведу пријати. Понекад су с Дејвом ишли и његови другови да се својим очима увере у то чудно пријатељство. Видели су да је Цими заиста огроман медвед, да се понаша питомо, али да донетој храни прилази тек кад се његов доброчинитељ удаљи од ње петнаестак метара.

Дејвови пријатељи су убрзо изгубили интересовање за те састанке у леденој пустињи. Само је он остао веран свом Цимију.

Једног дана у логору је настало узбуђење. Наиме, неко је приметио да се Дејв није вратио из своје уобичајене шетње која је увек трајала тачно један час, иако је већ било прошло двоструко више времена. Да није Дејв постао жртва свог чудног пријатељства? Неколицина њих зграбили су оружје и кренули према месту где су се Дејв и Цими обично сусретали. Али, није ни било потребно да иду тако далеко. На половини пута нашли су младог научника полумртвог на леду. Довукао се дотле пузећи. Једна нога му је била сломијена. Да се не би смрзао морао је да се креће мада му је то задавало страховите болове. Био је толико изнемогао да својим спасиоцима није ништа могао да каже сем ових речи:

— Цими ми је помогао...

Нико није знао шта би тачно имало да значи то објашњење. Тек сутрадан Дејв је био у стању да им исприча појединости. Цими је тек почео да једе храну коју му је његов пријатељ донео, кад се из правца у коме се налазио логор појавио један други бели медвед. Овај се није ни обазрео на комадиће меса којима се Цими сладио, већ је право пошао на човека. Дејв се окренуо у намери да побегне, али се после неколико корака оклизнуо и тако незгодно пао да је сломио ногу. Већ је мислио да је изгубљен кад је видео како му пријатељ долази у помоћ. Цими је полетео на другог медведа, усправио се и стао претећи да маше предњим шапама. Већи и јачи од нападача натерао га је да се љутито мумлајући, повуче. Затим је Цими довршио свој ручак, бацио поглед на свог беспомоћног пријатеља простртог на леду и — нестао.

Дејв Клакер налази се поново у Мичигену где лечи своју повређену ногу. Свог пријатеља белог медведа никад неће заборавити.

Модерни Робинзон

Хеликоптер америчког брода „Глечер“ прелетео је недавно изнад тихоокеанског острва „Енкериц“ које припада групи Кукових острва и за које у свим географским лексиконима пише да је потпуно ненастањено. Пилот није могао да поверује својим очима кад је на обали угледао једног човека. Командант брода, кога је известио о своме открићу, упутио је на острво чамац с једним официром, пилотом хеликоптера и неколико морнара. На њихово запрепашћење модерни Робинзон није показао ни најмању жељу да напусти своје острвце, колибу коју је сам саградио и читаво јато кокошију и голубова. На питање да ли жели да му оставе листове и часописе, од сунца препланули усамљеник само се подругљиво насмејао.

Новозеландска влада, под чијом је управом ова острвска група и коју је командант „Глечера“ известио о догађају зна за постојање тајанственог белца на Енкерицу. То је неки Том Нил који је пре две године по налогу фирме код које је био запослен дошао са више Новозеланђана као ловац бисерних шкољки. Острво му се толико свидело да је одлучио да заувек остане на њему.

☆

ПОСЛЕДЊИ

Јуф је највише село у Европи. Постало је у 13. веку, а лежи на висоравни између Чајшхорна, Мацершпица и Вајсберга у Швајцарској. У њему је остало још свега неколико кућа и штала и — 12 становника, од којих су шест дечаци и једна девојчица. Остали становници су се одселили једни за другима. А како и не би кад шест месеци влада љута зима, а пећи се ложе једино осушеном говеђом балегом. Ове године је још крајем маја падао снег и температура износила минус 9 степени. Разумљиво је што млађи одлазе да нађу боље животне услове, а стари остају ту приковани навиком. Једна од дванаесторо последњих, 75-годишња Отилија Мен, резигнирано каже: „Кад умрем остаће овде једна пуста кућа више“.

☆

РЕТКО

Фудбалски тим из Мезијера код француског града Меца, изгубио је најважнију утакмицу сезоне због заиста несвакидашњег разлога. Када је у сусрету за првака аматерске лиге, у 70. минуту борба била на врхунцу и тим већ сигурно био пред победом — један од њених играча је одјурио са терена — сетио се да у 17 часова треба да преузме стражу у касарни.

☆

НАДАЈУ СЕ...

На Суматри неписмена лица неће више смети да склапају бракове — каже једна вест из Пандунга. Верује се да ће ова мера нагнати становнике који никако не маре за школу, да ипак приону на букваре и науче да читају и пишу.

Ripley Веровали или не!

ФИЛИП
ВОЈВОДА ОД ОРЛЕАНА
(1640 – 1701)
БРАТ ФРАНЦУСКОГ ВЛАДАРА ЛУЈА XIV ЧИТАВОГ ЖИВОТА НОСИО ЈЕ **ПОЛА ДАНА МУШКО, А ПОЛА ДАНА ЖЕНСКО ОДЕЛО!**

У 50 ГРАМА ПЕСКА СА ОБАЛА КАРИПСКОГ МОРА ИМА ОКО **4.000.000** ЉУШТУРА ПРЕИСТОРИЈСКЕ МОРСКЕ ЖИВОТИЊЕ ФОРМАНИФЕРО

ЖИВА ОСТРВА
БИЉКА ДИСТИЧИЈА СТВАРА У МОЧВАРИ ГАРАГАРА, У ПЕРУУ, ВЕЛИКА ОСТРВА

ГОЛУБА
КОЈИ РАДО **ПИЈЕ ЦРНУ КАФУ** ИМА ЛИЛИЈЕН АДЕСА ИЗ ЊУ ХЕВНА (САД)

КАМЕНЕ ЛОПТЕ
НА МОРСКОЈ ОБАЛИ КРАЈ ОАМАРУА, НА НОВОМ ЗЕЛАНДУ НАИЛАЗИ СЕ НА ОГРОМНО **КАМЕЊЕ ОКРУГЛО КАО ЛОПТЕ**
СПОЉА ЈЕ КАМЕЊЕ СИВО, А УНУТРА ЦРВЕНО ИЛИ ЖУТО

РИБАРИ КОЈИ ГОЛИМ РУКАМА ЛОВЕ ТУНЕ!
КАД ТУНЕ УМАКНУ ИЗ ЊИХОВИХ МРЕЖА **ПОРТУГАЛСКИ РИБАРИ** ЧЕСТО СКАЧУ У МОРЕ И ГОЛИМ РУКАМА БОРЕ СЕ СА ОГРОМНИМ РИБАМА СВЕ ДОК ИХ НЕ **ЗАДАВЕ ИЛИ САМИ ПОДЛЕГНУ!**

После 50 година

На свој 86. рођендан Роберта Белинг из Барџес Хила у Великој Британији добила је одштету од сто фунти стерлинга за — реуматизам који је добила приликом катастрофе брода „Титаник" 1912. године. Преживели ће ускоро прославити педесетогодишњицу свог спасења.

ВИОЛИНА ЛИЛИПУТАНАЦ

Пријатељи музике у Токију недавно су као свој дар Музеју Чајковског, у месту Клину, упутили на дар једну виолину. Она не би представљала неку реткост да то није најмања виолина која је направљена у свету. Дугачка је само 3,5 сантиметра, широка 1,3 сантиметра. Тешка је свега неколико десетина грама, а гудало једва једну десетину грама.

Робот говори, чита, пише

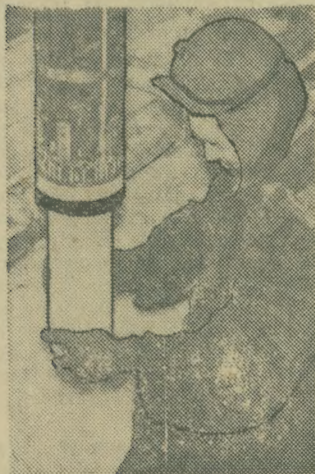
На лондонском универзитету гради се и идуће године биће готов робот који ће моћи да гледа, чита, пише и говори. Његов конструктор др Тејлор се нада да ће машина моћи да препознаје људе и лица. Уместо око десет билиона човекових ћелија у мозгу он има 4.000 ћелија и 100 фотоелектричних ћелија.

Најстарији метеорски кратер

Досад најстарији метеорски кратер открио је професор Еуген Шумејкер у Нордмингену у Баварској. Тај град је смештен у кратеру широком 27 километара. Професор је приметио да је тамошња црква саграђена од стене цезита која настаје само при врло високим температурама. Старост кратера се цени на 12 — 15 милиона година.

3,5 километра у ледену кору

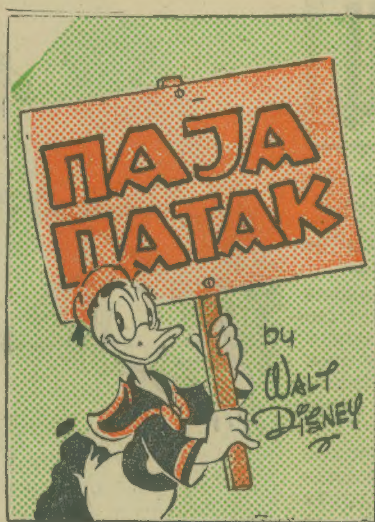
Бушилица која може да продре и донесе комаде леда са 3,5 км дубине пробија се кроз ледену кору топећи је. Комаде леда сада испитују

неки стручњаци и научници, јер досад никад није извучен лед са толике дубине. Бушилице које раде на механичком принципу доспевале су највише до 400 метара.

БЕЗ МУКЕ

Роналд Хадзон, из града Мичигена у Сједињеним Државама, нема никакве муке да запамти рођендане своје бројне породице. Четворо деце: Кантија, Теодор, Данијел и Франклин рођени су 27. маја. Изузетак је једино Ричард који је рођен 3. маја.

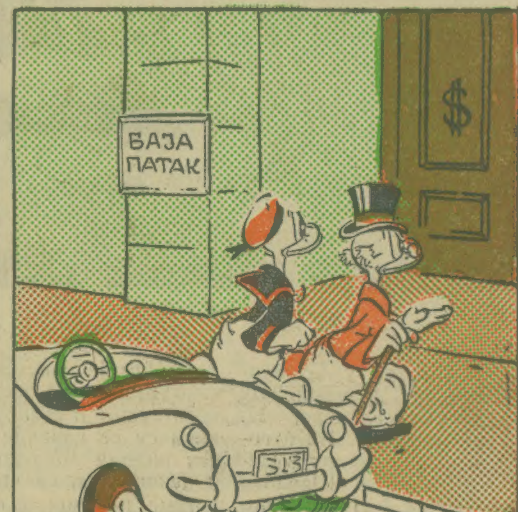

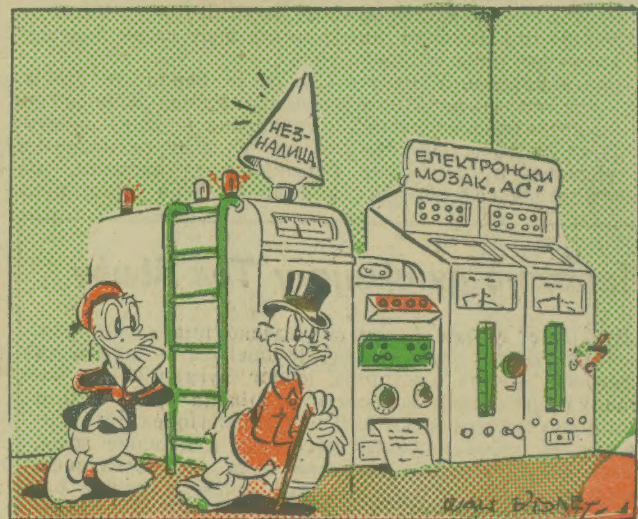

Брод са чудним товаром

Недавно је из италијанске луке Ћивитавекија исловио брод „Арбореа" са вероватно најчуднијим товаром у поморском саобраћају — три и по тоне мрава, свих могућих врста.

На пристаништу је било много света који се данима ту окупљао кад се прочуло да се у брод „Арбореу" утоварују мрави и то ни мање ни више него читаве тоне. Радознале људе је занимало на који су начин мрави „паковани" јер нико, наравно, није могао да поверује у причу неког доколичара — да мраве товаре у брод „лопатама" згрћући их са огромних гомила, док полиција чува да се не размиле на све стране.

Окупљени свет ипак није видео ништа јер су мрави довезени у луку Ћивитавекија камионима, пошто су претходно брижљиво стављени у специјалну алуминијумску бурад са вентилацијом.

Сазнало се да овај необичан товар шаље Институт за ентомологију — науку о инсектима — Универзитета у Павији, научном Центру за експериментисање плутом.

Оволике количине мрава доводе се у везу са припремама за вршење опита са плутом — да би се утврдила њена отпорност и према правој инвазији мрава који су, као што је познато у стању да поред осталог „поједу" и читаве темеље старинских дрвених кућа и претворе их у рушевине. Разуме се да су то све нагађања. Једно је ипак тачно — да је поменути научни Центар за плуту наручио три и по тоне мрава за неке опите. Какве — сазнаће се вероватно ускоро.

Пшеница од пре 9.000 година

У Јармоу у Ираку, и у Тепе Сарабу у Ирану, пронађено је доста „отисака" у глини који говоре да је пшеница играла важну улогу у исхрани још 7.000 година пре наше ере. Пранађено је и доста примерака угљенисаног жита. Наша слика приказује два отиска: с леве стране је пшеница из Јармоа, с десне је отисак једне врсте пшенице која се и данас налази у дивљем стању. Леви примерак говори научницима да је клас био култивисан, али се налазио врло близу првобитних примерака из којих се развио.

НЕУСТРАШИВА ЖЕНА ЛОВАЦ

Слика Марије де Лоретан из осамнаестог века

Рођена у Цуткерту, недалеко од Сен Омера, 17. августа 1747. године, Марија Цецилија Шарлота де Лоретан се још као врло млада јасно определила за свој будући позив. Највеће задовољство јој је било да са ујаком учествује у лову и да прати хајкаче. У манастиру, где су је родитељи дали на васпитање, заборављала је да се моли богу али је калуђерице и другарице запрепашћивала када је превраћући намештај гонила батином огромне пацове по тавану и подруму.

Сав труд калуђерица да мушкобању преобрате у смер[illegible] девојку није уродио плодом. Чим је напустила манастир Марија је престала да носи сукњу и становници градића су се навикли да је увек виде у ловачкој долами и чакширама, са чизмама на ногама и пушком о рамену.

Марија није марила за забаве иако је забележено да је имала лепу главу и нежне црте.

Када је барон де Дрејк, господар Узија, запросио њену руку она је једва пристала, али када су се младенци појавили пред парохом, он је запрепашћено дигао руке према небесима јер су се пред њим на испиту налазила — два мушкарца. Марија де Лоретан ни за ову прилику није хтела да скине своје ловачке чакшире, али пошто је свештеник одбио да склопи брак између две особе које су по свом руху мушкарци, она је љутито отрчала кући и преко чакшира и чизама навукла стару теткину хаљину. Личила је на машкару а свештенику није остало друго него да барону и жени у тој нимало свечаној тоалети — озакони брак.

Барон де Дрејк је стрпљиво сносио све каприсе своје жене али пошто нису имали деце настале су несլоге. Марија се једном приликом до те мере разбеснела да је отерала мужа и вратила се у свој замак у Цуткерту. После краћег времена барон је умро у Узију и својој плаховитој жени ипак оставио сву своју имовину.

Слободна и богата, бароница де Дрејк је посветила све своје време лову на вукове. Шуме Еперлек недалеко од Цуткерта биле су препуне вукова и Марија је већ била уловила десетак њих. Купила је 40 ловачких паса и организовала хајкачку дружину. Њен лов никако није био из задовољства и монденских побуда, већ права, непоштедна борба на живот и смрт, руковођена искреном мржњом према зверима које су наносиле многе штете и невоље становништву Француске. Када није било вукова Марија је хватала лисице и захваљујући њој убрзо је предео између Араса и Дуеја био очишћен од вукова.

Ретки су били дани када Марија не би ништа уловила. Обично је цела ловачка поворка са њом на челу пролазила по завршетку хајке кроз градић. Ловачки рогови су оглашавали победу а гладни керови јурили напред кевћући. Народ је долазио и из удаљених крајева да види храбру амазонку и захвали јој се.

Једне године Марија се са својим ловцима после шест недеља лова вратила кући са трофејима 31. убијеног вука. После сезоне лова она је хватала ситну дивљач, савијала жице и правила замке за птице и клопке за лисице и вукове.

Одмах по избијању Револуције због њеног племићког порекла ограничено јој је право кретање, а полицајци који су извршили претрес у Цуткерту запрепастили су се када су у кући једне жене нашли десетине пушака и огромну количину муниције. Због овога би настало још горе стање да народ није интервенисао у њену корист. Сви су сведочили да је Марија корисна за цео крај и да спасава стада и пастире од вукова и другог зверињa.

Убрзо јој је оружје враћено тако да је она остала једина племићка која је у бури револуције наставила да пуца из својих пушака.

У крајевима где је ловила ушла је готово у легенду као омиљена народна јунакиња. Многи пастири су јој у знак захвалности спевали песме од којих су се неке до данас одржале.

Према записима једног хроничара она је у току година побила 680 вукова, а према другом тај број се пење на 767. Била је најчувенији ловац свог доба али ипак није потукла рекорд маркиза од Халеја који је у Нормандији и Пикардији убио 1200 вукова.

Желела је да је за време Царства прогласе шефом свих ловачких дружина и главним ловцем вукова Француске што је у то доба због велике опасности од ове звери представљало високу титулу. Нажалост то није било могуће јер је била жена.

Неуморно је ловила све до 1813. године, када је имала 66 година и када се повукла у миран живот. Живела је још десет година окружена својим омиљеним оружјем и небројеним трофејима, а њену смрт су оплакали многобројне слуге и становништво доброг дела Француске.

И њена слушкиња Каролина била је мушкобања као и она. Носила је панталоне и учествовала поред своје господарице у лову. Када је једном приликом генерал који је командовао облашћу Булоњ сир-мер свратио у замак у Цуткерту и замолио да неко научи његовог посилног да свира у ловачки рог, Каролина је као какав царски хусар показала да јој нема равне у томе.

Инвазија дугајлија у Тел Авиву

„Дугајлије" у Тел Авиву су недавно имали свој дан. Управа биоскопа „Арон Давид" је обећала — приликом приказивања филма „Историја једног дугајлије" — бесплатне улазнице свим женама и девојкама преко 1.70 м и свим мушкарцима преко 1,90 м висине. Поред тога организован је избор највишег мушкарца и највише жене.

Навала на благајни биоскопа била је неочекивана. Стотине су стајале у реду и убрзо су све улазнице распродате. Неколико младих дугајлија од 1,95 м сматрали су да им је победа већ у џепу. Али на дан избора појавио се на благајни један господин и скромно затражио улазницу. Јона Лере, како се звао тај див, добио је случајно карту коју је неко вратио јер су већ све биле распродате. Када је ушао у салу дугајлије од 1,95 м пребледеле су од зависти. Заорило се наједном:

— Јона на позорницу!

Када је он дошао на ред, констатовано је да је висок 2,09 м. Други кандидат је за 13 см заостајао за њим.

Јона је добио бесплатну улазницу за овај биоскоп за целу годину. Међу женама победница је двадесетчетворогодишња Рина Леви, висока 1,84 м. Због своје висине она није нимало несрећна јер је удата за човека високог 1,85 м.

Загонетка...

У аустралијском месту Лончестону живи Чарлс Хетер коме је сада 35 година. У тим годинама човек већ одавно престане да расте. Са Хетером то није случај. Пре десет година био је висок 1,60 сантиметара. Отада је он поново почео да расте: сваких шест месеци по један см, управо 2 см годишње. Сада је висок 1,84 см и по свему изгледа да се још неће зауставити. Лекари и стручњаци не знају да објасне ову појаву.

Све више...

Саобраћај у Паризу изискује све више црвених сигнала а због њих се повећавају издаци. Градски оци нису били мало изненађени када им је саопштено да црвени сигнали, без оних у предграђима, односе годишње 4 милиона швајцарских франака. Од казни због непоштовања „црвеног ока" није могла бити покривена ни једна десетина те суме иако је било изречено 33.324 пресуда од чега 32.872 против аутомобилиста и 452 против пешака.

БАЈОНЕТ некад и сад

Иако је појава ватреног оружја у XIV веку изазвала праву револуцију у ратовању, ново оружје није потпуно избацило копље из наоружања пешадије. Штавише, копљанци су и даље задржавани за одлучни удар, односно одбрану од непријатељске коњице. Све пешадијске чете имале су у свом саставу копљанике и мускетире — ратнике наоружане пушкама. Однос првих према другима био је различит, али се постепено све више мењао у корист ватреног оружја као важнијег, тако да је у свим војскама настала изражена тенденција да се сваки пешак наоружа пушком.

Међутим, копље се није могло једноставно одбацити, па се тражио начин да се то ново средство сједини са пушком.

И решење је нађено: појавио се бајонет као додатак мускети-пушци, тако да су се мускетири осамосталили за борбу, ослободили раније заштите копљаника.

Име тог новог борбеног средства, бајонет, дошло је по граду Бајону у Француској, у коме су се производили неки ловачки ножеви под именом „бајонет".

Први бајонет на пушци појавио се негде у почетку XVII века. Личио је на ловачки нож са два сечива, дугачак 30 а широк свега 2,5 см. Ускоро је замењен новим са 3—4 сечива, којима су дочекивани јуриши коњаника. Први пут су их употребили француски мускетири маркиза Де Пијезегира код Ипра, у Фландрији 1647. године. Али у наоружање француске војске уведени су тек 24 године касније, најпре само код једног пука краљевих стрелаца, а затим и код осталих.

Бајонети су ипак имали и један велики недостатак: навлачењем бајонета на цев мускете ратници су оспособљени само за борбу прса у прса, док је ватрена моћ оружја била — неискоришћена! А то је, наравно, значило — корак назад. О томе говори пораз Енглеза код Киликренкија 1689. године. Неки историчари тврде да је он дошао као последица употребе бајонета који су сметали ватреној снази мускета. Зато је баш побеђени војсковођа, генерал Менај, ускоро пронашао бајонет који се могао употребити упоредо са ватреним дејством пушака.

Такав бајонет почеле су уводити у наоружање и друге европске војске, дефинитивно одлажући копље у витрине ратних музеја. То је нарочито дошло до изражаја после мира у Ресвејку, 1697. године, а још више у време рата за шпански престо 1701—1714. године, када су такорећи све европске војске увеле бајонете као неопходан део наоружања.

Менајев бајонет био је потиснут Вобановим, назван тако по француском маршалу Вобану који га је конструисао. Предност новог бајонета састојала се и у изгледу и у практичности намештања: био је троугластог пресека, једноставно се учвршћивао и лако скидао са цеви пушке. Касније је он добио изглед бајонета — сабље (1866. године), потом бајонета- мача (1874. године), да би, крајем 19. века. „прерастао" у свој најсавршенији облик бајонет-нож.

Улога бајонета на бојном пољу већ је дошла до изражаја у 17. а нарочито у 18. и на почетку 19. века. Пешадија га је употребљавала за масовни удар, за борбу прса у прса. У то време нарочито је долазио до изражаја у руској војсци, када је, обично, после краће ватрене припреме, прелазила на јуриш бајонетима. Једном приликом, новембра 1805. године једна руска пробочница цео дан је бајонетима одбијала налете надмоћних снага у месту Сенграбену, и тиме омогућила одступање својој главнини ка Брну.

У другој половини 19. века улога бајонета почела је да бледи. Изгледа да је за то била одлучна 1866. година, када је аустријска војска код Кенигреца извршила познати јуриш бајонетима и — претрпела неуспех. Пруска пешадија, наоружана острагушама, поразила је аустријску војску.

Бајонет је после овога изгубио свој „добар глас" али је и даље остао саставни део борбене опреме. Такву улогу задржао је и до данас. Није га потпуно истиснула ни појава атомске бомбе. Истина, усавршавањем ватрених борбених средстава његова улога је умањена, али и његов „опстанак" још није доведен у питање. Једино му се изменио изглед — постао је практичнији, мањи.

Најсиромашнији милионер на свету

На француској ривијери има милионера као песка у Средоземном мору. Међу њих се може убројати и Жорж Ганеје, брусач тестера у једној столарској радионици у Ници. За сразмерно кратко време постао је богаташ захваљујући — својој великој „љубави" према уметности.

Прву слику модернисте Клавеа купио је 1947. године веома јевтино. Али да би дошао до тог новца откидао је од уста, становао у мајушној соби на неком тавану, а хранио се маслачком који је сам брао по ливадама. После неколико година купио је збирку сликара Атлана, тако да има више дела тог уметника него барон Ротшилд или кнез Трубецкој. Данас збирка Атлан вреди много. Ганеје је и даље куповао слике и дрворезе од Ронола, Пикасоа, Дамброђанија, Коањара и других. Вредност његових слика прешла је одавно милион франака. Љубитељи уметности почели су да рачунају са њим. Колекционари из Лондона, Милана, Рима, Берлина и Њујорка покушавали су да откупе његове слике, али он своје уметничко благо чува у трезору једне банке.

— Слике су моји најмилији пријатељи — каже смешећи се. — Догод могу да радим, нећу продати ни једну. То би ми изгледало као издаја.

МАРПЕСА

У ФИЛМУ „ТАЈНА ПЛАВИХ ЉУДИ“ МАРПЕСУ ОБЛАЧИ И ЧЕШЉА ЖЕНА ИЗ ПЛЕМЕНА ТУАРЕГА, ПРВО ЈОЈ ЈЕ НАТОПИЛА КОСУ УЉЕМ, ЗАТИМ ЈОЈ УПЛЕЛА КИКЕ И УКРАСИЛА ИХ ШЉОКИЦАМА И МАШНАМА ОД ЦРНЕ ВУНЕ.

ДАУН

Главна јунакиња филма „Црни Орфеј“ Марпеса Даун рођена је 1933. године на малој фарми у близини Питсбурга у САД. Желела је да постане позоришна глумица и зато је отишла у Француску. Ускоро је добила једну малу улогу у Орлеану.

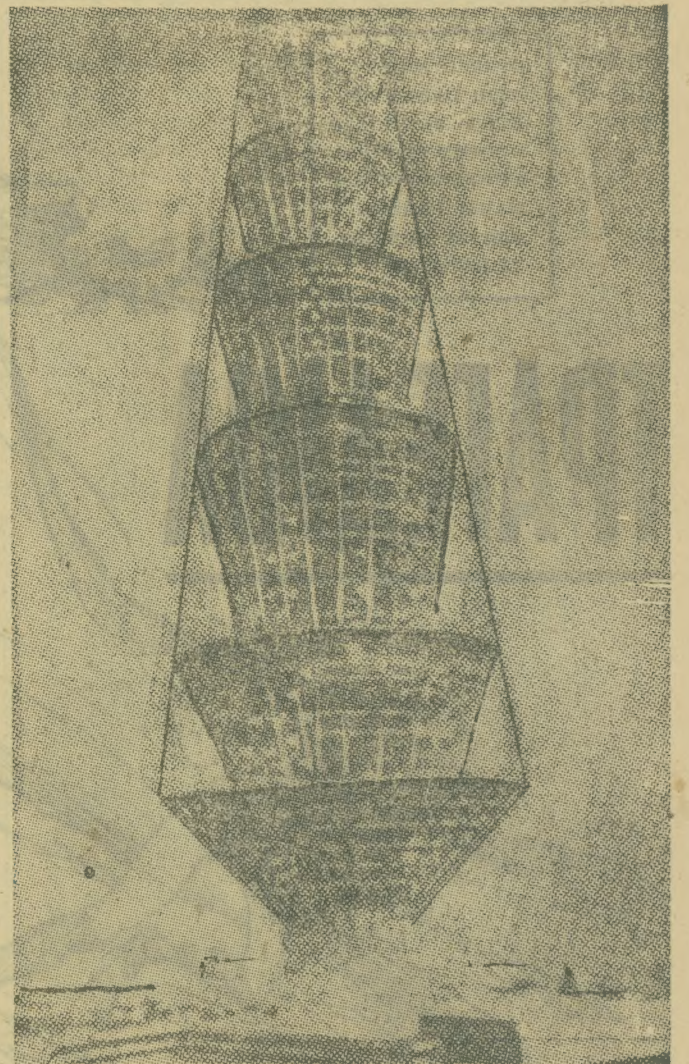
Марсел Камиј, још непознат режисер у то време, вратио се таман из Бразила. Намеравао је да сними модерну верзију Црног Орфеја и у Паризу је тражио Еуридику. Међу 600 кандидаткиња избор је пао на Марпесу Даун и они заједно одлазе у Бразил. Камиј за снимање није имао ни камеру, него је морао да је позајми од бразилске војске, а Орфеја је нашао у тамошњој фудбалској екипи. После филма „Црни Орфеј“ Марпеса Даун је постала позната у филмском свету, а овај њен први филм добија и награду у Кану.

Августа месеца 1959. године Марпеса се удала за белгијског глумца Жоржа Бандера. Ускоро је отишла у Мароко да снима „Тајну плавих људи“ где јој је партнер Лекс Беркер. Услови за рад су били врло тешки, температура у хладу је понекад износила 40 степени а најближа оаза, у којој су снимали удаљена је 800 километара од Казабланке. У овом филму Марпеса игра ћерку вође племена Туарега. Да би филм био што реалистичнији ангажовано је и 150 људи из тога племена. За време филма су се догађале и смешне сцене: за снимање им је требало 20 душека, а уместо њих су добили 20 свиња, јер реч душек код Туарега значи свиња. Једном приликом кад је Лекс Беркер хтео да се врати у логор, његова камила није хтела да се дигне а како у близини није било никог да му помогне, морао је неколико часова да остане на њеним леђима и да чека.

ЗАКЛЕЛИ СЕ...

Првенствена утакмица у немачкој општини Герстетен прекинута је зато што је настала олуја а гром ударио у игралиште. Двадесет играча и судија пали су као покошени. Сви су се убрзо ипак прибрали, само су на мишицама двојице играча запажене црвене пеге. Ипак су сви одбили да наставе такмичење и заклели се да више никад не играју фудбал за време непогоде.

Виши од Ајфелове куле

Стаклени торањ назван „Кристал 61“ чије грађење припрема једна британска фабрика стакла, биће виши од Ајфелове куле у Паризу. Торањ од стакла биће подигнут у делу Лондона који се зове Сент Пенкрес и са својих 338 метара надвисиће Ајфелову кулу — засад највишу грађевину у Европи — за 38 метара. Висока кула имаће шест великих изложбених просторија за индустријску робу. „Кристал 61“ имаће и једну четвороспратну зграду за паркирање која ће моћи да прими 4.500 аутомобила.

СО — ЛЕК

Готово половина становништва, читавих 4000 породица, једне камбоџанске провинције која живи на површини од 1000 квадратних километара болује од маларије. У сезони киша која траје око 4 месеца сви путеви постају непроходни тако да је добављање лекова немогућно.

Због тога се министар здравља Камбоџе обратио Међународној организацији за здравље. Додељен им је специјалиста за маларију доктор Пампанији, који је предложио да се лекови помешају са кухињском сољу.

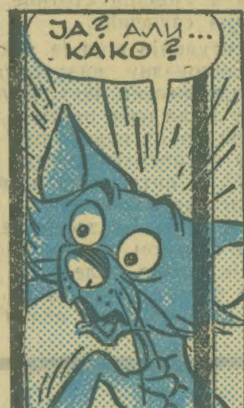
Петнаестог марта 1960. године предузета је велика кампања против маларије. Пастеров институт је узео на себе да пириметамин помеша са 50 тона обичне соли. Тако је главни град провинције Батамбанга, постао главно стовариште „чудотворне соли“ која се бесплатно делила. Становништво је ово са одушевљењем поздравило пошто је тамо јако скупа со вероватно због дугог транспортовања.

После шест месеци показало се у 30% случајева побољшање болести.

WALT DISNEY — 101 ДАЛМАТИНСКИ ПАС

СТУДЕНТКИЊА ЏЕЈН БАЛДАСАР ХТЕЛА ЈЕ, ПОСЛЕ МНОГИХ РЕКОРДА ДА ПРЕПЛИВА ЛАМАНШ РОНЕЋИ, АЛИ ЈЕ ДОЖИВЕЛА НЕУСПЕХ

ТРАГЕДИЈА РЕКОРДЕРКЕ

Када је у малом моторном чамцу зазвонило звоно за узбуну, а капетан притиском на полугу пребацио са пуне брзине на „стоп" — на лицима људи могло се прочитати разочарање и страх. Овај сигнал из дубине — 15 метара испод површине воде — није значио ништа добро! Шта се десило? Зашто је Џејн већ после прве, без тешкоћа превађене етапе препливавања Канала, хтела на површину?

Дизалица са дебелим ужетом на којој је висила Џејн Балдасар „најхрабрија гњурачица на свету", радила је ритмички, али не довољно брзо, бар не за Фреда, Џејниног мужа. Најзад је сиви гњурачки шлем изронио из воде. Када су непомично тело пливачице извукли у чамац и скинули јој тешку гумену маску с лица, присутни су угледали страшан призор: лице је било плаво, готово црно, а образи надувени као у утопљеника који је дуго лежао у води. Упола затворени очни капци били су запаљени а из десног ува текла је крв. После двадесет минута масирања њених већ охлађених удова она је отворила очи, али није ништа видела.

— Зашто је све тако тамно? Шта се десило? Ја сам слепа! — крикнула је, зајецала и поново се онесвестила.

У Америци ову 22-годишњу спортску гњурачицу називају „жена без нерава". Можда она то стварно и јесте до извесног степена, али посматрајући њену „делатност" човек мора да се пита да ли њена жеља да свету по сваку цену приређује сензације, има уопште везе са спортом. Ту, изгледа, да се ради само о рекламама и згртању новца у име „спорта".

Лепа студенткиња Џејн говорила је још у јулу прошле године, да ће она бити прва жена и уопште људско биће, које ће препливати Канал ронећи. Енглеске власти и нарочито организација за здравље нису били одушевљени овим планом, али пошто он није вређао обичаје и друштвени поредак, нису се умешали. Тако су Џејн и њен муж почели припреме за овај смео подвиг уз помоћ екипе од пет људи: америчког тренера Џенеса, једног „саветника за лепоту", капетана чамца који је уједно и извежбани спасилац у случају потребе и два морнара.

Џејнин план је био да се код Довера моторним чамцем отисне до 500 метара од обале, да зарони у воду и да се врати у чамац тек у близини обале код Калеа. Пошто за такво, прво препливавање роњењем још не постоје интернационална правила, договорено је између брачног пара Балдасар и америчких менаџера да Џејн неће бити дисквалификована ако на путу дугом 50 км изрони једанпут и да ће јој и у том случају бити признат светски рекорд. Џејн је кренула 24. августа на свој тешки подводни пут, на пут, који ју је водио право у пропаст.

И стварно, настало је изненађење. Када је Џејн стигла с мужем, баш је такмичење у роњењу било у току. Један гњурац из морнарице намеравао је да обори дотадашњи рекорд од 48 часова, али није издржао ни четвртину пута а већ је изашао на површину. Тада је скочила Џејн и успела да остане под водом 62 часа и тиме постави нови светски рекорд.

Оно што је после тога дошло изгледа као бајка из холивудске фабрике снова. Постала је доживотни почасни члан не само америчких него и многих интернационалних гњурачких клубова. Радио, телевизија и филм, одједном су почели да се отимају за њу, а индустријска предузећа су јој нудила фантастичне суме да би своју робу рекламирали под њеним именом.

Тако се брачни пар Балдасар прочуо по целом америчком континенту. У току свега тог славља Џејн је и даље постављала нове светске рекорде. Када је један гњурац из морнарице оборио њен рекорд од 62 сата, поправљала га је плански, мало по мало, док није постигла 100 часова непрекидног роњења! Када су је том приликом полумртву извукли из воде и када су је лекари једва повратили у живот, проглашена је херојем САД.

Следећа њена сензација био је 112-часовни рекорд у гвозденој бачви, специјално за то конструисаној. Ту је примила људе са филма и телевизије, као и једну гњурачицу, са којом је на 20 м дубине играла покера два и по сата. При томе је јела само нешто течне хране. Пре него што су је извукли на површину, додали су јој несесер да се лепо удеси за фотографе.

И заиста је врло лепо изгледала на фотографијама које су изашле у свим новинама континента. А стварно, после те сцене удешене за новинаре, морала је одмах у болницу. Лекари су установили тешко запаљење коже на целом телу, затим узнемирујуће знакове анемије услед недовољног храњења, тешку повреду десног ока, гнојење у оба уха и упалу плућа.

Па ипак када су Џејн на болесничкој постељи упитали шта ће даље учинити, одговорила је смешећи се:

— Отићи ћу у Европу и Преронити Канал.

И она је свој план почела али је он тако потпуно пропао да је њен муж одлучио да менаџерску делатност коначно напусти и оде на филм. А Џејн, по оцени лекара, неће више моћи уопште да плива а камоли да рони. Штавише, изгледа да ће се кретати само у столици на точковима. Лекари су установили повреду плућа, тешко срчано обољење и одузетост десне ноге. Остаће глува на десно ухо, а на оку ће морати да се изврши компликована операција.

Када је у Америку стигао глас о њеном стању, новинари су објавили велике чланке, а женска удружења су слала у Лондон стотине телеграма саучешћа.

У ситуацији која је личила на националну жалост само је један женски лист сачувао здрав и људски разум. „Чему све то са рекордима роњења и препливавањем Канала?" — пита писац чланка. „Представе какве нам је изводила Џејн Балдасар немају са спортом никакве везе. Она је једино желела да постане богата и славна. А сада јој је поднесен рачун".

Крваво језеро чува своју тајну

Италијански професор Ђерола поново ће овог лета покушати да помоћу хемијских анализа одгонетне једно од највећих чуда природе на свету: тајну језера Товел које се налази 50 километара северозападно од италијанског града Тренто. Сваке године у исто време — од краја јула до краја августа — планинско језеро Товел, које лежи на 1250 метара надморске висине у подножју масива Брента, обоји се црвеном бојом. О овом чуду природе испредене су многе легенде. И данас се још прича да су стражари бранећи лепу краљицу Трисингу били сатерани у језеро и да је крв самртника обојила његову воду. То је само једна од легенди.

Научници су, међутим, покушали да нађу реално објашњење ове појаве. Откада се 1898. године природњак Дамјан заинтересовао за језеро Товел, о њему су до данас италијански и страни научници објавили 32 научна рада. Међутим, тек испитивања Виторија Маркесонија, родом из Тренте, дала су стварне резултате. Он је, наиме, утврдио да у језерској води пливају сићушне алге — просечна величина им износи два стота дела милиметра — које под одређеним метеоролошким условима излучују неку црвену материју. Ти услови су: одређена летња температура, јака светлост и одређене водене струје које терају алге према јужном делу језера. Кад је небо облачно, вода се само лако обоји. Ноћу црвена боја нестаје. Према имену проналазача те алге су добиле име „гленодинијум сангвинеум маркесони".

Међутим, Маркесони је само задигао завесу која покрива тајну језера Товел јер ни он није успео да одговори на питање због чега се ова појава јавља само у овом језеру. Наиме, алге из Товела научници су пренели и у друга језера. Упркос истим или сличним условима, до бојења воде у њима није дошло.

Језеро Товел још чува своју тајну.

ДЕШАВА СЕ...

Дешава се да поштанске пошиљке понекад годинама путују и кад најзад стигну где треба, адресат већ више није у животу. Срећан изузетак је поштанска карта којој је требало пуних 55 година да из Арансија у француском департману Мез пређе 12 километара до Бовила. Ова поштанска карта, данас већ занимљив музејски примерак, предата је на пошту 23. маја 1906. године. И „већ" пре неки дан уручена коме треба. Пошта не објашњава зашто је карта задоцнила више од пола века, али изјављује да се необично радује што је прималац још у животу.

ПРЕТИ ОПАСНОСТ...

Корњаче су становници земље већ милионима година, а данас неким врстама прети опасност да нестану.

Женке додуше носе велики број јаја и закопавају их у врео песак на морској обали. Али већ на кратком путу којим младунци, тек изишли из јаја, треба да пређу да би стигли до свог воденог пребивалишта, постану жртве прождрљивих морских птица. Па ипак највећи непријатељ корњача је човек: оклоп једне врсте је драгоцен месо друге врсте даје укусну супу, а становници азијског приморја цене и њихова јаја као посластицу.

Од једне врсте корњача прошле године остало је 2.000 пари у Јужном кинеском мору. Сада их има једва хиљаду. Пошто оне носе јаја на источој обали Малаје, влада је израдила план о њиховој заштити: ко жели да скупља корњачина јаја мора да набави „ловачку дозволу", а она ће се издавати само ограниченом броју скупљача. Осим тога у време кад корњаче легу јаја предвиђене су две ноћи „поштеде", када ће само људи опуномоћени од владе смети да скупљају јаја и да их транспортују у специјално уређени центар са инкубаторима. Пошто се излегу мале корњаче, чуваће их ту недељу дана да ојачају, а затим ће их пуштати на слободу.

ВРХУНАЦ ЗАБОРАВНОСТИ

Врхунац заборавности показао је белгијски бициклиста Жозеф Босманс приликом једне трке у Фландрији. У шареној мајици, са торбом која је била набијена провијантом појавио се на старту, али је заборавио само једну ситницу — бицикл.

— То је само зато што се тркачи данас довозе аутомобилом на старт — гунђао је стари „фламански лав" Брик Шоте. — У наше време долазили смо на полазно место бициклом, па је искључено било да га заборавимо.

ОДГОВОРИО МУ

Алек Гинис, полазећи журно од куће ставио је на главу шешир наопачке. Тек што је крочио на улицу неки човек га опомену:

— Господине, шешир вам стоји наопачке.

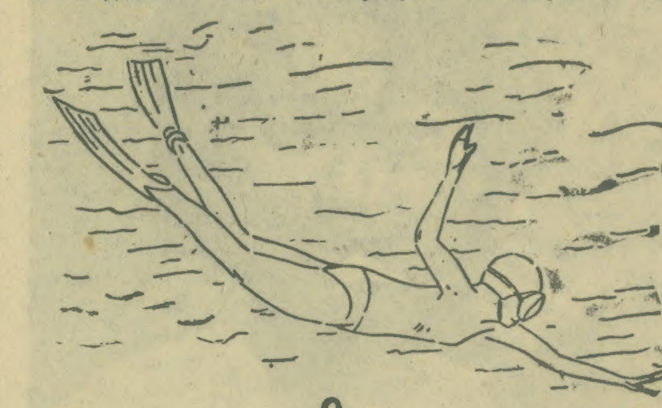
— Баш сте чудни — одврати глумац. — Па ви уопште не знате у ком правцу намеравам да идем.

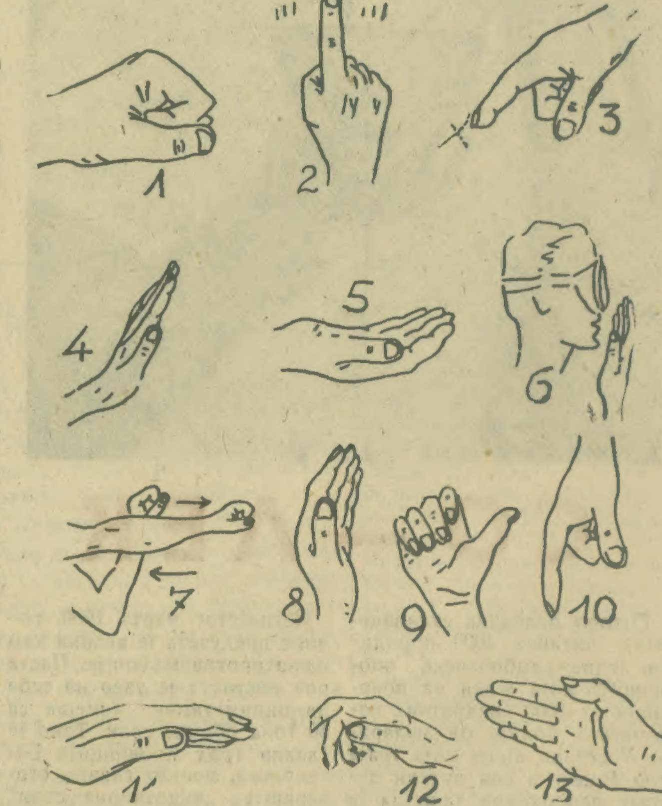
ЈЕЗИК РОНИЛАЦА

Рониоци док су под водом, наравно, не могу да говоре али се споразумевају на рочитим знацима, које изводе рукама. Ево слике и тумачења знакова:

1. **Грч.** Шака се наизменично стиска и отвара па ставља на оно место на телу где је наступио грч.

2. **Не.** Кажипрст се помиче лево и десно.

3. **Оштећено ронилачко одело.** Кажипрстом се прави крст на оном месту где је одело попустило.

4. **Чекај!** Отворена шака се пружа према партнеру.

5. **Умор.** Шака окренута на горе полако се помиче горе-доле.

6. **Мука.** Шака се положи на уста и скине.

7. **Хладно је!** Стиснуте шаке привлачити и опуштати.

8. **Дођи!** Махање руком као и обично.

9. **Гледај иза себе!** Палцем се показује преко рамена.

10. **Ти рониш сувише дубоко, ја остајем ту!** Прво кажипрстом показивати надоле, а онда знак за „не".

11. **Изгубио сам партнера.** Изаћи на површину и шаком ударити по површини воде. Тај знак се у води чује до 20 метара дубине. Партнер га чује и излази на површину.

12. **Рак.** Прсте савити и правити брзе покрете као животиња при кретању.

13. **Рибе!** Руком правити брзе покрете у смеру где се налазе рибе.

ИЗ ЈЕДНОГ ДНЕВНИКА

као у МРТВОМ граду

Из једног дневника, вођеног у Шапцу 1941. године, доносимо одломке у којима је описано и прво стрељање неких шабачких грађана 21. августа те године и дата тешка атмосфера у окупираном граду.

*

16. август (субота). — Данас је потврђена вест да је село Скела код Обреновца, спаљено и сравњено са земљом... Стање у Шапцу је очајно. Страх од немачких репресалија, страх од скупоће и немаштине. Увече у пола девет (заправо у пола осам), кад је најлепше време за шетњу, Шабац личи на успавани град. Ништа се не чује, осим бата корака жандарма и стражара.

18. август (понедељак). — До подне је добовано кроз град да је увече слободан излаз само до осам часова. И синоћ, још је био дан — јер је то заправо тек седам сати — свако је журио да не заостане на улици. У осам часова нигде никога. Чују се само тихи разговори по двориштима, као знак да град ипак живи иако су све улице пусте... Воз који иде за Ковиљачу у пет часова дошао је данас само до Штитара. Даље није могао, јер су партизани оштетили пругу. По заповести немачке команде, од јутрос се свуда око Шапца, на три километра поред пруге, секу кукурузи. Секу их Срби избеглице, а жандарми, с пушкама, стоје уз њих.

19. август (уторак). — Већ три дана сунце жестоко пече. Јутрос одоше три немачка камиона са митраљезима и једним топом за Мачву. Како смо пред вече чули, вођена је прва битка код Слепчевића и Змињака између партизана и Немаца. Немци су донели једног свог мртвог и не колико рањених. Кажу да су и од Лознице донели два мртва немачка војника... Данас су оградили летвама тротоар пред хотелом „Зелени венац" јер су у ресторану Немци а горе „Ортс команда". Плаше се да неко не убаци бомбу!

20. август (среда). — Чујемо да се и данас у Мачви воде жестоке борбе. Пет везаних људи дотерали су Немци у Шабац. Кажу да су из Богатића.

21. август (четвртак). — Синоћ, већ пред сам мрак, пронео се глас кроз Шабац да ће ове ноћи партизани извршити напад на град, јер су Мачва и Поцерина потпуно у њиховим рукама.

Дан је био врло топао, а вече дивно. Сви су седели у својим двориштима и тихо разговарали. Никоме се није журило да легне. Било је све тихо. Тишину је нарушавала само хука камиона, који су, у размацима, јурили улицама. Трзали смо се на сваки њихов тутањ, ослушкивали да ли има нешто сумњиво. Тако су се мешали дремеж, сан, јава и трзање све до четврт до два ујутру. Наједанпут се кроз тиху ноћ проломи прасак пушака. Затим други и трећи плотун. Зачу се још десетак појединачних пуцњева. Помислили смо: напад је почео! Поскакали смо из постеља. Многи су се облачили и обували.

Али, после овога све се опет утишало. Чуо се онда бат војничких цокула Карађорђевом улицом. Провирујући кроз прозоре и, неприметно, кроз капије, видели смо 40—50 немачких војника како марширају. Међу њима је био и један човек у белом. Доцније смо сазнали да је то био Фејеш, командир шабачких ватрогасаца... Залупали су на неколико капија и кад су дошли на доњошорску пијацу (тако смо мислили) одјекнуше опет три плотуна, а затим и неколико појединачних пуцњева.

Опет се чуо бат. Враћали су се натраг Карађорђевом улицом ка центру града. Мало смо се смирили. Сматрали смо: пуцају да застраше народ, а лупају на капије неких да би проконтролисали да ли су ту они који су им сумњиви.

После извесног времена опет се зачу пуцњава, али сада подаље, са мачванске пијаце. И све се намах смири. Опет смо легли. На црквеном торњу избило је три сата. Ноћ је топла, небо ведро, петлови кукуричу а пси лају.

Јутрос, кад је у пет часова смело да се изиђе на улицу, имали смо шта и да видимо. На пола пута за доњошорску улицу, нађена су два леша, на главном раскршћу шест лешева, а на мачванској пијаци опет два. Тако сазнадосмо страшну вест да су ноћас Немци стрељали неке грађане. На доњошорској пијаци стрељани су др Бора Тирић и Милутин Војновић, бравар. На главној раскрсници, пред „Зеленим венцем": др Алфред Коен, лекар, и оних пет сељака које јуче дотераше из Богатића, а на мачванској пијаци: извозник Риста Укропина и кројач Миливој Јовановић.

Били смо изненађени и утучени. Свуда мир, мртва тишина. Нигде двоје заједно. Нико ни с ким да проговори ни једну реч. Свако погнуо главу и жури. При сусрету само неми погледи. Нигде нико не стоји, нити застаје. Нешто пре девет почеше да купе мртве и да их вешају о електричне стубове. Чинили су то Јевреји избеглице под командом немачких војника. Подигли су их толико високо да би човек могао само да им дохвати ноге.

Око подне спустио се прави пљусак. Киша је падала све до четири сата.

Око пет часова поподне покупише убијене, набацаше их једне преко других на општинска теретна кола и одвезоше на доњошорско гробље. Три одељења немачких војника прођоше Доњим шором, према гробљу, у потпуној ратној спреми.

Око пола шест појави се сунце на час-два и опет се наоблачи. Неко пронесе глас да је слободан излаз само до шест часова. Улицама настаде права трка. Свако је журио да стигне што пре кући. После се показа да је излазак ипак до осам часова. Али већ у четврт до осам — увелико је још био дан — на улицама није било никога.

Шабац је личио на мртав град!

С КОЛЕНА НА КОЛЕНО

Чланови породице Фриберг из генерације у генерацију посвећују се грађевинарству. Тврди се да су они подигли половину кућа у шведској вароши Кристијанстеду који има 30.000 становника. Данас отац и син раде на истој згради. Едвин има 76 година. У својој младости, око 1900. године примао је надницу од 12 ера на сат, а данас она износи десет круна. Његов син Гунар, коме је 43 године, почео је да учи занат код оца пре 30 година. Доцније је преузео очеву радњу и отац му је сада најстарији радник. Седамнаестогодишњи Еверт учи занат код оца и деде.

— Кроз коју годину положићу мајсторски испит — каже Еверт и тада ће у Кристијанстеду бити три грађевинска мајстора по имену Фриберг.

САД РАДАР...

Да би једном већ престало нагађање о брзини лета фудбалских „бомби" шеф хамбуршке полиције, иначе велики љубитељ спорта, ставио је на располагање кола која служе само за откривање прекршитеља саобраћајних прописа. Уместо аутомобила и мотоцикла радар је овог пута „ловио" лопте. Највећа утврђена брзина износила је 87 км на час. Изненађење је било у томе што овако јак шут није испалио неки ас, например, Јув Селер, него скромна резерва Ханс Кремер. Због озледе леве ноге Јув је морао да штеди десну и његова „бомба" летела је само 62 км/час.

Из повести позоришта

НЕМА ОПЕРА

Француски композитор Франсоа Обер (1782—1871) написао је оперу La muette de Portici (Нема девојка из Портичија). Та „велика опера" како се иначе називају озбиљне опере трагичног карактера, има једну необичност — главна улога је поверена не певачици него глумици која игра — нему девојку.

ПОЧЕТАК

Пошто је завршио Париски конзерваторијум где је био ученик-љубимац Жака Фроментала Халевија, композитора опере „Јеврејка", Жорж Бизе је добио прву велику награду за тек написану — оперету — „Доктор Миракл". Велики композитор опере Кармен почео је каријеру — оперетама.

ПРАВИЛНИК

Образован музичар, добар певач и аутор већег броја дела сада само делимично сачуваних Хрват Јурај Виснер Моргенштерн (1783—1855) био је члан многих филхармонијских друштава и због тога се веома поносио. Као члану музичког друштва поверено му је да изради правилник за Музичку школу основану у Загребу 1829. године, која је после прерасла у Музичку школу глазбеног завода а данас је Музичка академија.

»Не пуцај на пијанисту«

ПОЗОРИШТЕ И ПУБЛИКА ДРУГАЧИЈИ НЕГО КОД НАС
ОДУШЕВЉЕЊЕ ПРЕМА ТЕМПЕРАМЕНТУ

Познато је да у Италији, Шпанији, Бразилу или Мексику, овацијама понекад нема краја ако је који певач одушевио публику неком песмом или оперском аријом. Дешавало се да певач услед тако великог одушевљења публике и физички страда.

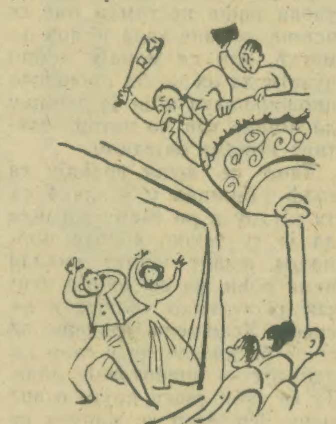
Гледаоци и позоришна публика европских земаља приликом одушевљења остају дисциплиновани и ретко прелазе дозвољене границе. У многим земљама религиозно одушевљење које је пратило ритуалне игре приказиване у средњем веку и одушевљење које данас прати приказивање разних комада на позорници — готово је истоветно. Наравно да све зависи од културног степена на коме се публика налази, а у првом реду од њеног темперамента.

Сметње непожељне

Да је ово тачно може се видети из огласа који је објавио један директор позоришта у држави Мисури:

„Умољава се публика да не омета представу буком, нити да гласно псује или насрће на посетиоце или глумце!

Не наводите друге посетиоце да глумце нападну или да им прете!

Не бацајте флаше и друге предмете на позорницу!"

Кинеско позориште праћено дечјим плачем.

Кад Европљанин ступи први пут у кинеско позориште остане запањен. Мајке долазе у позориште са свом својом децом, седе, хране их и поје и покушавају да смире дечји плач. Понекад успевају да баце и по који поглед на позорницу.

У овим позориштима глумци по осам па и десет часова дневно приказују по прастарим сценским обичајима, игре са змајевима и витезовима. Овакве представе праћене дреком деце, одржавале су се стотинама, па и хиљадама година, увек на исти начин.

Додуше, данас у Кини и Јапану постоје модерна позоришта без дечје дреке. Али Кинези из широких народних маса радије иду тамо где позориште „игра цео дан".

Бебе у шпанској опери

У Шпанији се могу често видети међу позоришном публиком мајке са заспалом бебом на рукама. За време опере мајка се труди да се беба не пробуди и не удари у протестни плач.

Природно је да се у Шпанији не пуца на уплакане бебе као што је и на Дивљем западу забрањено да се пуца на пијанисте.

Остаје истина да свако доба има своје позориште, а свако позориште своју публику.

НЕКАД И САД

Росини је веома рано почео да компонује али је рано и престао. Читавих 40 година до смрти није написао ништа значајније а сам је о томе говорио овако:

— Раније су мелодије тражиле мене, а сада бих ја морао поћи у лов за њима али немам нимало више расположења за то.

ЈЕДНО ГОСТОВАЊЕ

На Ријеци је 1896. године, тада наравно италијанској, гостовала Миланска опера са „Боемима" Ђакома Пучинија. Извођењу је присуствовао и сам композитор а главну мушку улогу у опери, песника Родолфа, певао је Енрико Карузо тада сасвим млад, певач-почетник у чију су се даровитост и способност уверили одмах поред Пучинија и други слушаоци.

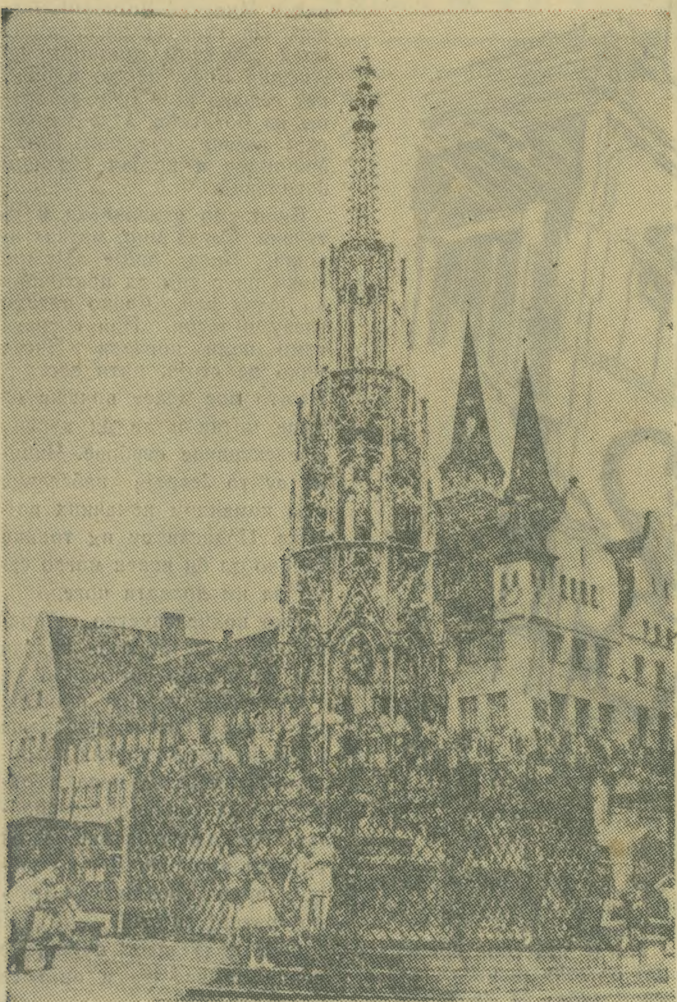
МАЛЕНКОСТ

За неки бечки часопис требало је Ватрослав Лисински, хрватски композитор да напише чланак о уметничким приликама у Загребу. Када је поред других музичких радника морао да помене и себе написао је ово: „Моја маленкост има ту част, али само част (јер није добијао никакву новчану награду) бити надзорник школа музичког друштва. Та је маленкост приморана давати приватне часове да не би постала још већа маленкост".

ПРИРОДНО

Веризам као крајње натуралистички правац почео је да се развија у Италији почетком седамдесетих година 19. века — и у сликарству и у литератури и у музици. Према томе „веристичке опере" су оне у којима се приказују истинити догађаји из живота са свим лепим и ружним странама. Једноставне мелодије у њима, сличне народним, допадале су се људима. Две најпознатије опере тога правца које се и сада изводе и на нашој сцени, јесу: „Кавалерија Рустикана" Пијетра Маскањија (1863—1945) и „Пајаци" Руђера Леонкавала (1858—1919).

»ЛЕПА ФОНТАНА«

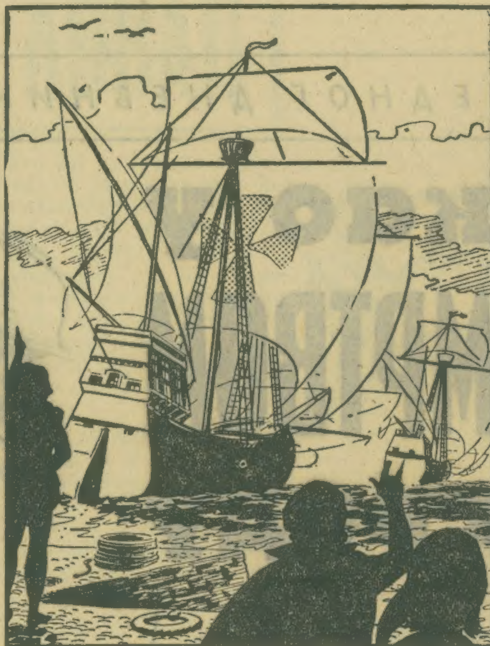
На главном тргу у Нирнбергу уздиже се у готском стилу „Лепа фонтана“ која своје име с правом носи јер је једна од најлепших и најкитњастијих фонтана у Немачкој.

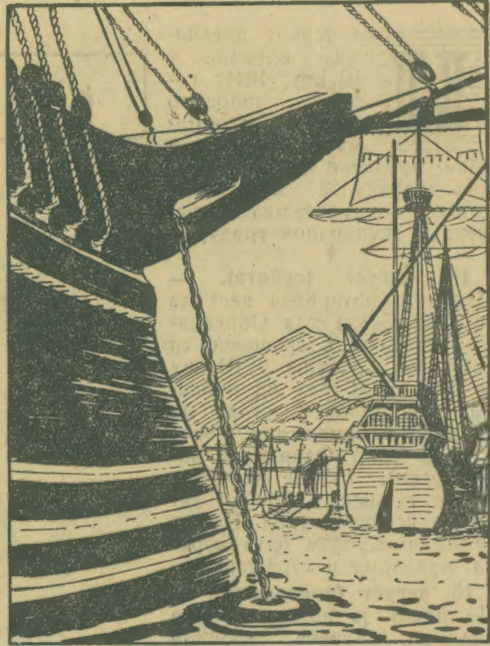
Грађење овог уметничког дела почео је вероватно за време цара Карла IV, око краја 14. века, мајстор-уметник Хајнрих Парлер. Камена пирамида висока 20 метара лежи на осмоугаоном постољу. Украшена је са 40 скулптура поређаних у четири реда. У првом реду на постољу — скулптуре представљају: филозофију и седам „слободних вештина“ (граматику, реторику, дијалектику, геометрију, аритметику, астрономију и музику), изнад њега, у другом реду су четири глав на црквена оца, затим скулптуре седам изборних немачких принчева и девет хероја — три незнабошца, три Јеврејина и три хришћанина, краљ Артус, Карло Велики и Годефруа од Булоње. Најзад, у последњем реду, на врху, Мојсије и седам пророка из старог завета.

Ограда од кованог гвожђа потиче из 1587. године У горњем делу ограде још се може видети оно што се звало „златна алка“, алка шегрта-уметника која је некад била симбол града Нирнберга. Остала је и до данас прича да је један шегрт-бравар уметнуо ову алку у ограду, без знања свог господара.

Није требало

Рођен у сиромашној породици гостионичара у сиромашном италијанском месту Ронколи, Верди до своје 19. године није имао готово никаквог музичког образовања. А када се пријавио да студира на конзерваторијуму у Милану био је због тога одбијен. Свирао је сам на неком смешном спинету (некој врсти клавира) и кратко време пошто је научио ноте почео је да пише: ноте и — само њих. У старости, када је већ имао врло плодно дело за собом, опере које се и сада изводе на свим позорницама света: Риголето (1851), Трубадур (1853), Травијата (1853) Бал под маскама (1859), Аида (1871), Отело (1887), Фалстаф (1892), написао је незадовољан и резигниран једном пријатељу: „Жалосно је што у својој старости морам сумњати у вредност свих тих мојих нота. Како се кајем. Сва је срећа ипак што у мојим годинама нема много времена за то“.

9

Са око сто људи Колумбо је 3. августа 1492. године кренуо на пут са три малене лађе из луке Палос на Канарским острвима. „Санта Марија“, његов „адмиралски брод“ био је дуг свега 27 метара, док су остала два „Нина“ и „Пинта“ имали по 21 метар. Једини поуздани инструменти за навигацију на које се могло поуздати били су компаси.

10

Малена флота усидрила се десет дана касније код Канарских острва. Ту су се последњи пут снабдели храном и извршили оправке на крми. Када су 6. септембра дигли сидра и узели курс према Западу, запловили су морем којим дотле нико није пловио. Канарска острва су у оно време била крајња тачка на Западу коју је човек открио.

Колумбово путовање

11

Када су се обриси Канарских острва изгубили са хоризонта Колумбо, и његова посада су се стварно нашли у „непознатом мору“. Тада није било мапа по којима би могао да се оријентише. Једино што му је преостало било је да плови право на Запад док не дође до неке обале. Већи број морнара, а и неки од официра, у то нису уопште веровали.

12

Мала флота је пловила ка Западу већ три недеље по лепом времену и повољном ветру. Посада је почела да бива нестрпљива да би ускоро постала незадовољна и свој немир претворила у отворену побуну. Захтевала је да Колумбо изда наредбу за повратак, јер је чврсто веровала да неће, пловећи на Запад, наићи уопште ни на какву земљу.

(Наставиће се)

»ЗЕМЉА БЕЗ СУТРАШЊИЦЕ«

Мада је клима у канадским тундрама сурова, неки људи су за њих присно везани. То су углавном ловци на северне лисице и самуре. У Јеловкнајфу удаљеном 400 километара јужно од поларског круга, у срцу канадске тундре, у сред поноћи је дан. Половином јула на том крајњем северу сунце уопште не залази. У овој области, шест пута већој од Француске, живи свега 17.000 становника: белаца, Индијанаца и Ескима.

Када је једном било страшно хладно, и термометар показивао минус 57 степени човек је тамо пожелео само једно — да се загреје. Кад би хтео бензин да запали шибицом, она би остала без дејства. Требало би прво упалити дашчицу да би тек после букнуо бензин који је био смрзнут.

Овај кутак Индијанци с правом називају „земља без сутрашњице“. То постаје јасно тек ако се тамо проведе извесно време. Када се човек у том крају шета у кошуљи с подврнутим рукавима једва може да поверује да је тло на свега 45 сантиметара испод њега — вечита ледена кора. Ако становницима затреба гроб да некога сахране — зими га већ имају спреман, јер преко лета наложе ватру да би се земља откравила и онда пијуцима начине онолико гробова колико мисле да ће им бити довољно до другог лета.

Стари град се налази на великом језеру Робова, већем од Онтарија. Усидрени, нарочито направљени хидроавиони љуљушкајући се очекују истраживаче злата и ловце. У близини је једно индијанско село, око чијих колиба су везани пси за вучу саоница. Слични вуковима они не умеју да лају већ само урлају.

Људи везују псе на одстојању да се не би поклали међу собом а ипак на довољно, дугачком ланцу да би дохватили вука ако их нападне.

Око језера су велике мочваре пуне комараца. Не треба се чудити што људи са крајњег севера миришу на дим, јер се они њим бране од комараца.

Главно занимање Индијанаца у овом крају је лов на карибуе од којих добијају месо за исхрану, кожу за одело, а од њихових нерава конце за мреже. Уколико нема карибуа људима запрети глад.

Најопаснија животиња севера је прождрљивац. Кад се улови више пастрмки оне се оставе за дане када је лов немогућ, али се морају добро чувати да их не би пронашао прождрљивац који је у стању да поједе три до четири стотине комада одједном.

Тамо се људи враћају са голф утакмица у 3 или 4 сата ујутру и по свему изгледа да је ту тешко водити нормалан живот пошто никада нема ноћи, па се добија утисак да ту нико уопште и не спава. Усамљени трапери да се не би преварили у свом календару — precртавају дане. Ту се губи сваки појам о времену јер сати и минути не представљају готово ништа. На основу свега овога јасно је зашто ову земљу зову „земља без сутрашњице“.

Становници никад не воде рачуна о времену и живе увек добро расположени. Тамо не може да се учини никакво недело — јер је лети видно и ноћу, а зими — човек за собом оставља трагове куд год прође.

Домаћи квартет

Као дечак Франц Шуберт (1797—1828) био је питомац у бечком конвикту где су дечаци учили певање, познатом под именом Wiener Sängerknaben.

За време празника долазио би кући и обично доносио по коју нову композицију, понекад гудачки квартет — за њихов домаћи квартет. Отац је свирао на виолончелу, старији брат Фердинанд на првој, а други брат Игнац на другој виолини. Мали Франц на виоли. Иако најмлађи он је био најтачнији при извођењу: прво што је знао напамет своје дело а друго што је хтео да тачно чује како оно звучи. Ако би браћа погрешила опомињао их је озбиљно. Оцу би понекад само опростио али би и њему знао да каже: „Чини ми се да и отац може да погреши“. То су била прва извођења његових дела на којима је уочавао шта не ваља и поправљао, а ако би био задовољан добијао је нов полет за даљи рад.

У граду Абердину...

Недавно је у граду Абердину, у Шкотској, приређен за новинаре врло необичан ручак: бифтек са прженим кромпирима и грашком, затим малине, али све то је прво стајало више од годину дана у магацину, не у фрижидеру, већ на полици — у праху!

Пошто је из хране извучена вода, стављена је у кесице и херметички затворена а њен хемијски састав није нимало измењен. Супротно методама за сушење, употребљаваним у другом светском рату, храна се сада више не претвара у сивкасти прах без укуса већ задржава 95 до 100 одсто од свог укуса, а кад се стави у воду добија свој првобитни изглед. Овај начин дозвољава чување намирница у свакојакој клими и на неограничено време. Таква храна је много лакша и заузима мање простора. Са сличним намирницама у руксаку Хилари је освојио Еверест а сер Вилијем Фукс постао херој Антарктика.

Осушени абердински бифтек лак је и личи на сунђер. Комад од два килограма после сушења је тежак само један килограм. Када се суви комад стави у суд с водом, за неколико секунди упије потребну течност. Сасушени хемоглобин такође се испуни водом и крв је поново свежа. Месо се пече 4 минута са сваке стране а кад се проба има укус као да је извађен из фрижидера.

После проналаска кутија за конзерве, ово је најсавршенији начин конзервисања хране.

Бестежинско стање...

Физиолошке и психичке реакције бестежинског стања у светлости најновијих искустава америчких пилота. Необични доживљаји мајора Јегера. Систем Хабер за неутралисање тежине.

Бестежинско стање представља један од најсложенијих проблема интерпланетарне навигације. Пре него што се он у потпуности реши ниједан астронаут неће моћи да полети у свемир. И Жил Верн се бавио њиме а посматрање или доживљавање бестежинског стања може изгледати врло занимљиви па чак и смешно.

Досадашња наша искуства у овој области су врло мала. Познато нам је непријатно осећање приликом спуштања лифта што настаје услед неприродног подизања органа чији терет није више у равнотежи са притиском суспензивних лигамената.

Често се погрешно мисли да „слободни пад" падобранаца доводи до бестежинског стања. Међутим, то није потпуно бестежинско стање јер нема ни правог „слободног пада". Када достигне брзину од 250 километара на сат, пад тела се услед отпора ваздуха више не убрзава. Право бестежинско стање се не може постићи ни у центрифугама.

Потпуно неутралисање тежине постигнуто је први пут у САД помоћу система Хабер. Пошло се од сазнања да се топовско ђуле за све време свог параболичног лета налази у бестежинском стању. Привлачна Земљина сила и даље дејствује на ђуле али ако би се у његовој унутрашњости налазио миш или нека друга животиња они више не би осећали своју тежину већ би слободно лебдели.

Полазећи од овога амерички пилот Чарлс Јегер је први свом млазном авиону дао правац кретања балистичког пројектила. Када је на свом турбореактору достигао максималну брзину он се суновратио вертикално ка земљи. На тај начин је још више повећао брзину, а онда је постепено исправљао апарат све док он није почео да описује параболичан лук сличан класичној путањи топовског ђулета.

Од тренутка када је авион почео да прави узлазну параболичну путању Јегер више није осећао своју тежину. Оловка која се налазила крај њега на столу полетела је у вис и остала да лебди. Она му је послужила као помагач и барометар за правилност кретања авиона. Чим би оловка отишла сувише високо или сувише ниско Јегер је знао да се мења правац и вештим маневрима је враћао свој авион на идеалну балистичку путању.

Ево како је Јегер описао своја осећања за време бестежинског лета који је трајао више од 35 секунди:

— Осећао сам се врло чудно. Прво сам имао утисак да пропадам у понор а затим ми је глава постала тако тешка да сам изгубио сваку оријентацију. Учинило ми се да се полако крећем у круг и после 15 секунди потпуног губитка оријентације осетио сам неодољиву потребу да се спасем па сам гурнуо командну палицу.

Недавно су по Хаберовом методу извршени многобројни експерименти са групама пилота. Бестежинско стање је трајало до 50 секунди. Људи су као рибе у акваријуму лебдели на леђима или стомаку. Сви они који су ово искусили изјављују да је то стање врло тешко.

СИТНО — ЗАНИМЉИВО

— Да ли заиста могу каменом да лупим овај зид? — упитао је један посетилац представника немачког вртарског предузећа — кад је пролазио поред једне њихове стаклене баште.

Пошто му је овај смејући се одобрио, бачени камен се одбио о провидан зид стакларе, јер она је цела била начињена од пластичне масе.

Нови проналазак је побудио интересовање свих повртара, јер град сваке године начини знатне штете нарочито стакленим баштама. Осим тога безбројна синтетичка влакна делимично одбијају светлост тако да су осетљиве биљке заштићене од сувише врелих сунчевих зракова.

Само, ова синтетичка материја је три пута скупља од стакла, док је израдња стаклених башта од те материје једноставнија — тако да су већи трошкови због материје делимично тиме надокнађени.

*

Највећи хотел у Западној Немачкој гради се у Франкфурту. Имаће 20 спратова, а поред других просторија, и комфорне собе за становање са 1000 кревета.

*

У Франкфурту ће 1962. године почети грађење трамвајске линије испод земље. Радови ће трајати 5 до 8 година.

*

„Дечији врт" за одрасле биће направљен у Франкфурту. То је у ствари специјалан терен за вежбање, намењен онима који уче да возе кола. Нови возачи, недовољно навикнути на градски саобраћај, моћи ће ту неометано под руководством специјалиста, добро да науче шофирање.

Пријатељи...

Чикашки грађанин Рој, већ старији човек, свакодневно је шетао по Линколн-парку. Ту је имао прилике да склопи пријатељство са веверицом Миртл, како јој он сам дао име. Кад је позове она дође, скочи му на раме и из његових уста узима лешнике. Миртл се толико припитомила да је чак и пред фоторепортером извела своју вештину. Неколико месеци се Рој трудио да стекне њено поверење и научи је да му скочи на раме.

ЕЛЕКТРОНСКИ микроскоп у медицини

Нов период у медицини почиње крајем XVI века када је Холанђанин Јоханес Јанзен открио микроскоп. Отада је било могућно видети не само саставне делове нашег ткива, ћелије, него и проучити њихову грађу. Захваљујући том открићу развиле су се нове гране у медицини: хистологија која проучава нормалну грађу наших ткива, патолошка хистологија која проучава промене у оболелим ћелијама, хематологија која се бави испитивањем састојака крви, нарочито белих и црвених крвних зрнаца и бактериологија, наука о микроорганизмима коју је открио Луј Пастер.

Тако је микроскоп постао једно од најдрагоценијих средстава за проучавање здравог и болесног организма. Али иако је та направа увеличавала ћелије неколико стотина пута, то ипак није било довољно да се продре у најтананију њихову структуру или да се виде још ситнија жива бића од бактерија.

Тек открићем електронског ултра-микроскопа или хипермикроскопа — постигнута су увеличавања од сто хиљада пута, тако да се граница видљивости знатно помакла. Данас се овим микроскопом могу да посматрају предмети величине милионитог дела милиметра!

Електронски микроскоп начињен је слично рендгенској цеви. Према томе, у безваздушном простору цеви налази се катода која представља извор електрона. Катода се под напоном струје од 60.000 до 80.000 волти загрева до усијања. Тако су у електронском микроскопу светлосни зраци замењени електронским. Захваљујући знатно краћим електронским зрацима омогућено је и посматрање много ситнијих предмета тако да се

под електронским микроскопом виде честице милион пута мање него под обичним. Једина је незгода за сада што се жива материја не може посматрати под електронским микроскопом зато што бомбардовање електрона, јонизација и јако повишена температура у њему то онемогућују.

Електронски микроскоп је већ досад пружио могућност да се виде извесне творевине које су доскора биле невидљиве па чак и неке које нису ни наслућиване. Поједини проблеми од велике важности за медицину сада су решени. На пример, дуго се дискутовало да ли бацили, једноћелична бића, садрже једро. Под обичним микроскопом се то никад није могло утврдити. Међутим, захваљујући електронском микроскопу сазнало се да бацил, проузроковач туберкулозе и бацил цревног тифуса садрже једро.

Електронски микроскоп је омогућио да се открију и проузроковачи неких болести пре свега оних које су изазивала до сада невидљива бића — вируси.

Већ одавно је познато да пегавац изазива рикеција, ситно живо биће, али се доскора није знало како оно изгледа. Сада је његов облик познат па чак и његова величина — 475 милионитих делова милиметра!

Тек са открићем електронског микроскопа могло се видети живо биће које прождире бактерије тзв. бактериофаг. Кад се ови „прождирачи" ставе у додир са заразном клицом види се како се они окупљају око ње. Како клицождери имају облик ексера са главицом и репом они се „укивају" у заразну клицу и кад са ње отпадну остављају за собом рупу. Тако се сазнало не само како изгледају бактериофаги већ и како они уништавају бациле.

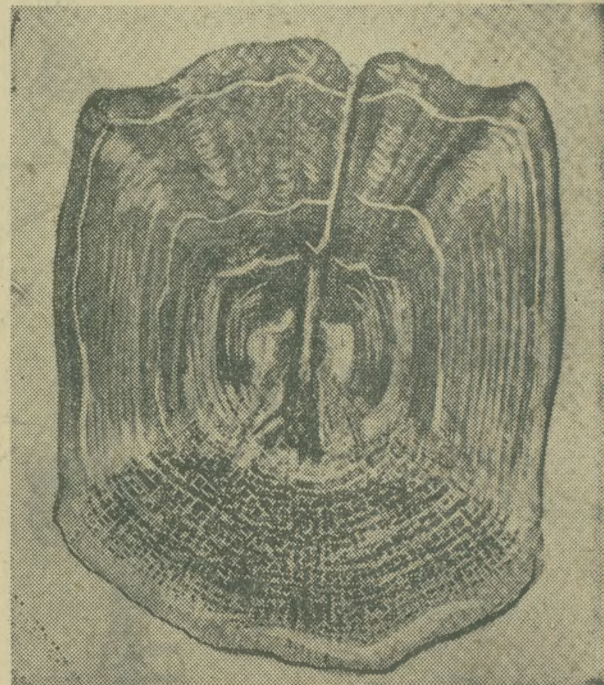
Електронски микроскоп је велика помоћ медицини јер омогућује откривање нових чињеница, решење неких научних проблема, проучавање најситнијих творевина које до сада нису биле видљиве, нарочито вируса, који у последње време играју све значајнију улогу у нашем животу.

Заштита фонтана

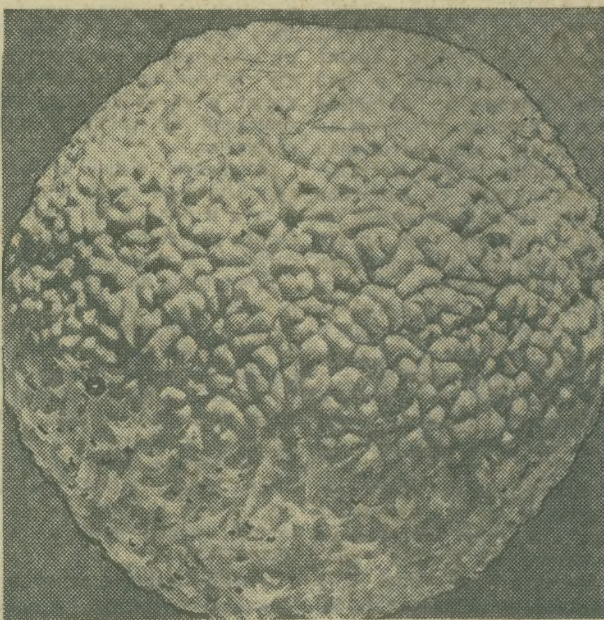
Недавно је издато наређење полицији да и дању и ноћу заштићује све градске фонтане од најезде иностраних туриста. После Фелинијевог филма о слатком животу све већи број туриста хоће да свој боравак у Риму задржи у сећању снимцима фонтане. Све би још било добро када би се они само сликали крај ње — али свако жели да се окупа у фонтани као Анита Екберг, носилац „слатког живота" у Риму.

Невоља гола најбоља школа

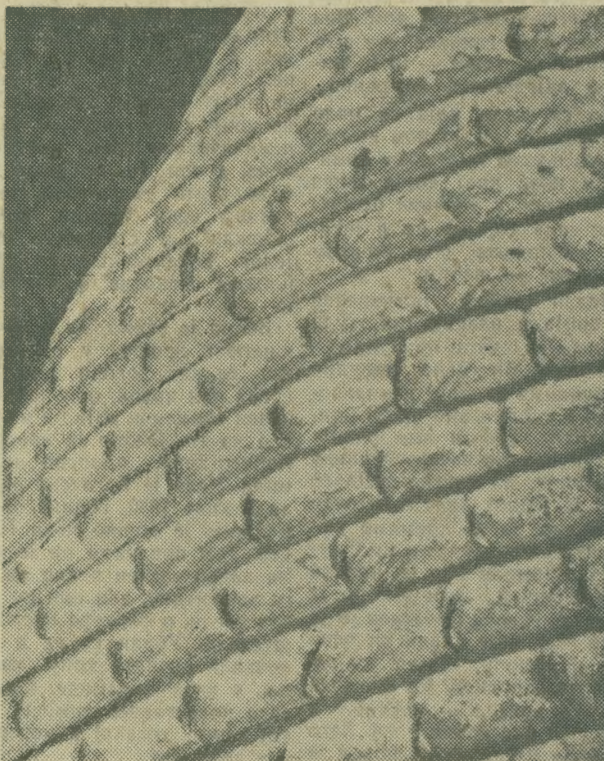
Мали приватни авион летео је изнад Индијане. Осим сопственика, 47-огодишњег Лојда Џ. Фреверта, који је управљао авионом крај њега су били његова жена и дванаестогодишњи син. Изненада ударила га је срчана кап. Машина је почела нагло да пада. Ужаснута у први мах, жена се ипак прибрала. Уз помоћ сина одмакла је мртво тело свог мужа да би прихватила управљач и извела маневар за принудно спуштање. Мада дотле никад није управљала авионом, успела је да га спусти на неку ливаду. Апарат је био јако оштећен, али су зато они обоје остали живи. Мајка је задобила лакше озледе, а син неколико убоја, али је могао да оде до најближе куће и позове помоћ.

Слика 1

Слика 2

Слика 3

ПЕЦКАЊЕ МОЗГА

Овде вам приказујемо слике неких „предмета". Погодите шта је то. Ако не знате, даћемо вам одговор.

Слика 1 — представља рибљу крљушт. Пораст прстенова показује да је крљушт стара 8 година; слика 2 — Осаги, врста поморанџе, плод је тврдог украсног дрвета које расте у америчкој држави Арканзас. Дрво се углавном сади као ограда за имања; слика 3 — крљушти рибе, врсте америчке штуке (Belone vulgaris). Као и у многих других риба и њена крљушт је бела на стомаку, а тамна на леђима, углавном због камуфлаже.

ЉУДИ ПУСТИЊЕ

ИЗВРСНИ НАВИГАТОРИ И „ДЕШИФРАНТИ" ТРАГОВА — КАЖЊАВАЊЕ ЧИТАВОГ ПЛЕМЕНА — ПРЕГОВОРИ ОКО ЖЕНИДБЕ — ЛЕКАРИ БЕЗ ДИПЛОМА — ГОСТОЉУБИВИ ЉУДИ

Бедуини су номадска племена која живе на Синајском полуострву, у Сирији, Трансјорданији и још неким северним деловима Африке. Баве се сточарством. Познати су као ратоборни људи, добри јахачи и стрелци. Хроничари су записали да представљају опасност за суседна племена, јер често нападају трговачке караване.

То су, углавном, подаци који се могу наћи о овим људима пустиње у свим енциклопедијама. Чак и најновије о њима тако говоре.

У ствари, те и такве карактеристике Бедуина данас припадају углавном прошлости.

Погрешно је, пре свега, рећи о њима да су „ратоборни људи", а још погрешније сврставати их у неке групе — као што неки чине — у египатске, палестинске и либанске Бедуине.

Тим људима заједничко је оно основно: сви они сматрају пустињу као свој дом. Они не признају границе, све што припада пустињи — то је њихово заједничко, недељиво...

То су људи који се мало задржавају на једном месту. Читав њихов иметак су камиле и козе крај којих живе у пустињи, у увалама пешчаних дина које су им и једина скровишта под општим „кровом" — небом.

Један добар познавалац историје и навика тих људи причао је једном приликом:

— Ако би неко понудио Бедуинима да живе цивилизовано, у кућама, они не би прихватили. Имали смо раније код куће, шеснаестогодишњу девојчицу из пустиње. Довео нам је једног дана њен отац и молио да је примимо као послугу. Изишли смо му у сусрет. Примили смо је, опрали и нахранили... Али ускоро је постала тужна. Престала је да једе. Чак није хтела ни речи да проговори. Нови услови живота отргли су јој оно што је она волела — пустињу и све што она собом носи. Зато је била несрећна. И убрзо је побегла. Али пошто сам њеном оцу био одговоран за њен живот — случај сам пријавио полицији која јој је лако ушла у траг и вратила је.

Међутим, то је био Сизифов посао... После неколико дана мала Бедуинка је поново постала несрећна и покушавала до побегне. Одвео сам је онда њеном оцу, 1.000 миља далеко, у недрима пустиње. Кад се поново нашла у свом амбијенту на њеном лицу затитрала је радост: очи су јој изгледале као запаљене зубље а из сваке црте лица блистали су срећа и задовољство...

И, заиста, такви су Бедуини. Пустиња је за њих све: и туга и радост и слобода; они се у пустињи осећају најсрећнији и најслободнији.

Познато је да Бедуини имају одличну оријентацију: изврсно се сналазе и у том погледу не би им могли конкурисати ни они који су се у било којој војној школи учили руковању картом. Они су увек у покрету, а никад се не загубе, мада је у пустињи оријентација тежа него ма где и мада би се ту тешко снашли и највештији навигатори.

Немају осећања за време и никад се не журе. Уколико изјавите жељу да се састанете са неким од њих, он ће вам одговорити потврдно, али у погледу времена, рећи ће отприлике овако: „Можда данас, а можда идуће седмице..." То, свакако, доприноси да имају челичне живце! Они не крију своје уверење да је цивилизовани човек роб времена, а они то не желе да буду. Зато увек, када је у питању неки термин, кажу: „Можда"... У ствари то је и једна карактеристична црта њихове животне филозофије.

Веома је занимљив и начин њиховог живота у пустињи. Ако се кад догоди нека несрећа или крађа, они направе прави споменик који би их сећао на то. Добро је позната Паркер-хрпа, односно пирамида. Када је Енглеска напала Египат 1882. године, међу Бедуине је дошао неки Паркер. Том приликом он је њима давао златан новац да би га заштитили, али они су новац узели, а Паркера нису поштедели. Убили су га и направили познату хрпу камења, у виду пирамиде, која и сада представља опомену на тај немио догађај и историјски документ.

Изванредни су мајстори у откривању и одгонетању трагова, па су зато увек корисни патролама које трагају за трговцима-кријумчарима.

Бедуин је у стању да одмах „прочита" траг:

— Овуда је прошло шест људи, веома преплашених.

Ако га запитате откуда баш зна да су били уплашени, одговориће вам:

— Ево, погледајте, освртали су се на сваких десет метара...

Али ви иако погледате нећете уочити ништа док вам он не би скренуо пажњу:

— Камила има палац на копиту. Чим се јахач окрене, камила направи мали заокрет у песку, а искусном оку то не може промаћи.

Бедуин, исто тако, може одговорити да ли је трговац носио товар на камили, чак и приближну његову тежину, па и то са које је стране био смештен. Он све то „дешифрује" помоћу трагова у песку. Штавише, моће ће прилично тачно да одреди и време проласка. По камилиној балеги одредиће да ли је караван прошао пре неки дан, јуче или данас.

Немају, наравно, писаних закона. Њихови закони се потпуно разликују од оних, рецимо, у долини Нила. Али имају своје судије, тако да спорове решавају сами и не морају да иду пред државне органе. Уколико дође до спора између два или више племена, одлучује више судија, нешто налик на судско веће. Одлука тога већа је коначна и њу морају поштовати обе стране.

Иначе, свако племе се стара да изгреда буде што мање, јер ако ма ко учини нешто рђаво — то се приписује целом племену. Другим речима, за појединачне изгреде примењују се колективне казне. Али то се дешава доста ретко, јер колективна одговорност намеће и колективну контролу, тако да се и они, склони изгредима, на време откривају, још док се „припремају за акцију".

Уколико племе има пет или више рђавих људи, оно их избацује из своје средине. Ако ти људи не нађу ново племе да их прими — они се удружују у групе и често претварају у професионалне кријумчаре. Једна таква, позната група звала се „Црна палма".

Бедуини се жене по установљеном правилу. Младићи се још пре женидбе могу састајати с девојкама. Али само на неком брду — никако у долини. Уколико се неко одлучи за женидбу девојком из суседног племена, он претходно шаље у „извиђање" неког од најближе родбине, обично свог оца, да разговара са њеним родитељима. Ако родитељи девојке то одбију — долази обично до отмице. Само, девојка не долази одмах младожењиној кући, већ остаје неко време сакривена на сигурном месту, код неке тетке или ујне. Младожења о томе обавештава поглавицу племена и онда почињу преговори. Понекад се они заврше и тучом. Раније су се те туче изводиле сабљама, а у новије време — пушкама. Одлучну реч, на крају, имају племенске судије.

Њихови лекари, разумљиво, немају диплома, јер су студирали само на универзитетима живота. Али њихови савети и поступци се и цене и поштују. Тако, на пример, ако неко има јачу главобољу — боду га ужареном иглом. И — по причању Бедуина — болови брзо нестају!? По ожиљцима на глави може се лако препознати колико је ко пута боловао „од главе". Ожиљци на нози кажу да је по среди било неко реуматично обољење.

Веома су искусни у распознавању трава. Око 200 врста трава употребљавају за различита лечења, уместо лекова. Упркос том и таквом, неоспорно великом искуству у начину „природног" лечења њихов просечан век је врло кратак.

Позната су племена: Азазма, Аулад, Али, Сурска, Леха, Уат, Тајаха и друга. На челу сваког племена налази се поглавица који је обично богатији или поштованији човек. За све потребе сви се обраћају њему.

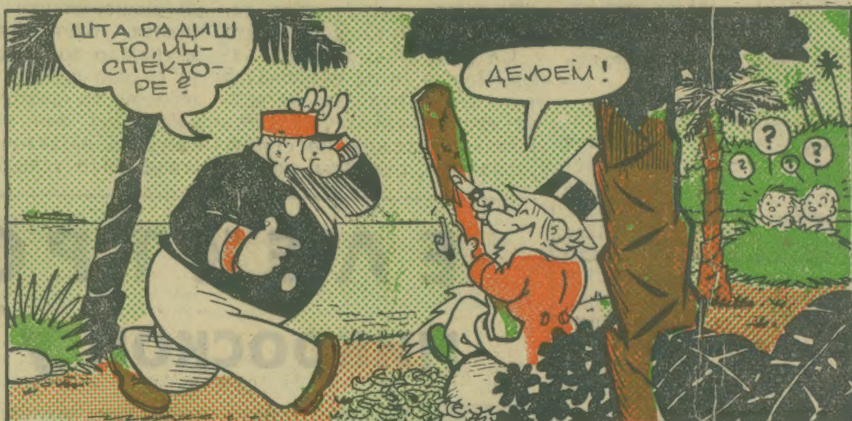
Иначе, Бедуини су врло гостољубиви. Госта послуже или козјим млеком, или парчетом хлеба испеченим у песку на коме је наложена ватра. За то време „свира" музика, монотона, али по много чему занимљива. Добри познаваоци музике тврде да у неким делима Баха, Моцарта и Бетовена има и тога колорита. Занимљиво је да камиле воле бедуинску музику: чак и када су најгладније или најжедније — стану да би саслушале какву мелодију.

НОВИ ГРАЂЕВИНСКИ МАТЕРИЈАЛ

Једна компанија у САД производи нови грађевински материјал начињен од азбеста и цемента а превучен пластиком, нарочито погодан за израду фасада.

Материјал изгледа као камен а обрађује се лако као дрво. Није запаљив, не трули и не пуца.

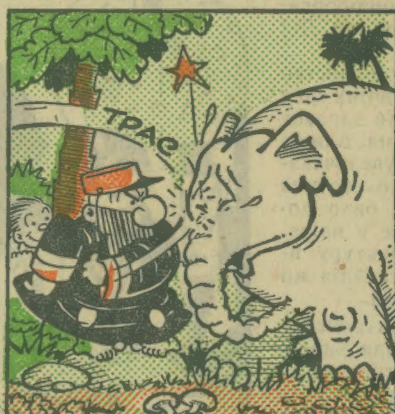

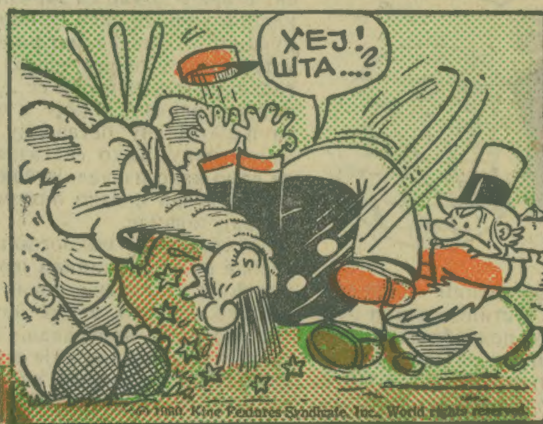

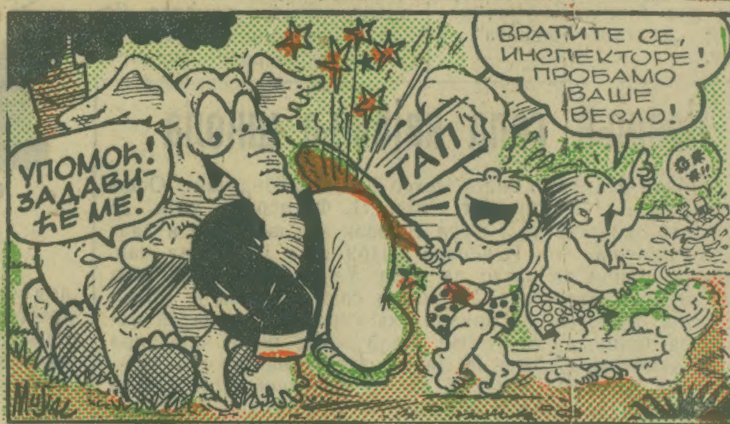

Да ли знате?

Касно сазнање

У једном будимпештанском листу се недавно појавио овакав оглас: „Повољно се продаје уметнички опремљена гробница“.

Градитељ ове гробнице је неки 90-огодишњи старац који је живео у неком старачком дому, јер је своју кућу продао да би саградио гробницу.

Пошто се опоравио, он се и предомислио, и сада хоће да прода гробницу како би безбрижно преживео остатак живота.

☆

Необична докторска дисертација

Неки јапански студент спрема вероватно најнеобичнију докторску дисертацију: о уједу и његовим траговима.

Да би добио што шири „асортиман“ уједа, ради изучавања озледа које настају, он је и сам ујелао оне који су му то дозвољавали. Тако је пронашао да време за измену боје коже, које је установила медицина, није тачно, јер за претварање љубичасте боје у руменкасту треба да прође 96 часова.

☆

Сигуран чувар

Леонард Ундервуд, крчмар у месту Есекс у САД, нашао је најсигурније и најјевтиније чуваре за свој подрум крцат винима. Чувари су — две велике змије.

☆

Као милијарде сунаца

Астрофизичари са Калифорнијског астрономског института дошли су, после дужих проучавања, до закључка да је блесак који настаје услед смрти великих звезда јачи од светлости милијарде наших сунаца и да траје око 300 година.

Поставили су још једну хипотезу: да су тешки елементи настали у васиони баш експлозијом ових супернових звезда, у чијој су се унутрашњости налазили.

Још један извор електричне енергије?

У потрази за новим изворима електричне енергије који треба да замене старе већ на издисају, доктор Сисел из Геолошког завода САД, дошао је на идеју да се муљ са морског дна употреби за производњу електричне енергије. Основа његове замисли је у томе да се хемијски процеси непосредно претварају у електричну енергију.

„Сировину“ за производњу електричне енергије на морском дну сачињавају бактерије које „сагоревају“ разне органске материје. Да би искористио овај процес „сагоревања“ доктор Сисел је конструисао „органску енергетску ћелију“, састављену од две коморе. У првој су морска вода, организми и бактерије, у другој кисеоник и морска вода. Електроде потопљене у ове коморе омогућују да се хемијски процес претвори у електричну енергију.

☆

Хируршка одела од папира

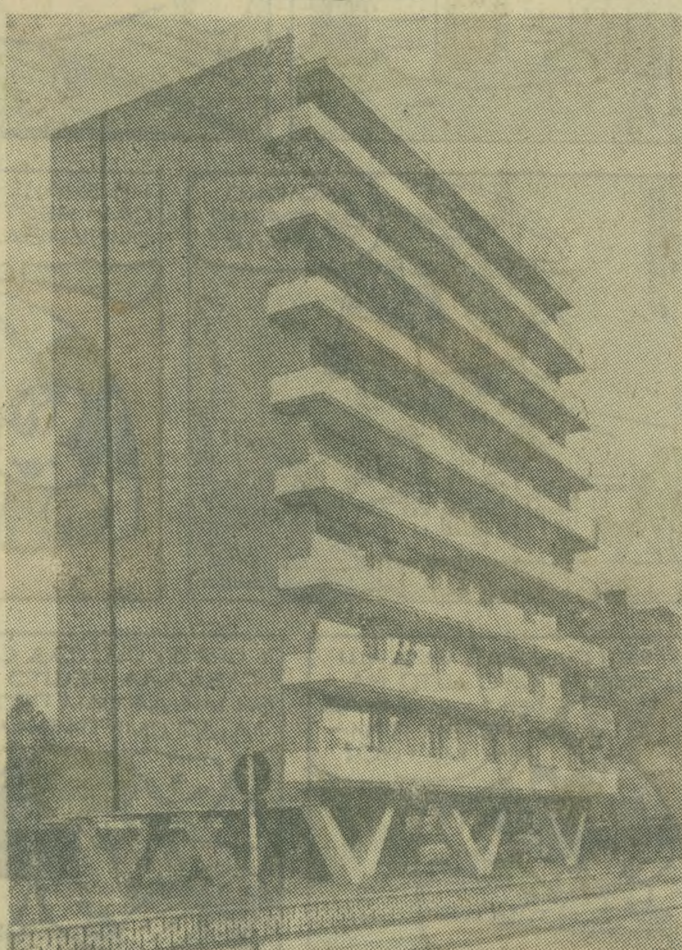
У многим болницама у САД одела од платна за хирурге замењена су папирним. Рад у њима није нимало тежи него у обичним, а одела од папира имају многе предности јер су пакована у полиетиленске кесе и претходно стерилизована. Зато болницама више нису потребни велики стерилизатори за одела.

Поред тога у хитним хируршким случајевима могу се одела одмах употребити због чега се не губе драгоцени минути при пружању помоћи.

НА ПУТУ ТАЈНИ

Испитивања која је вршила једна група научника показују да је наука на добром путу да открије тајну шта повезује у једну целину рој пчела и зашто оне тако послушно следе матицу.

Микрооперацијама су уклањани поједини органи на телу матице и том приликом је установљено да значајну улогу у окупљању пчелињег роја игра пар жлезда у устима матице. Ако се матици изваде ове жлезде она није више у стању да око себе окупља пчеле радилице јер оне одлазе другим матицама које имају те жлезде. Ова сазнања се сада проучавају и испитује функција ових жлезда.

СТАРО И НОВО

Ова зграда, сведок модерне архитектуре, налази се на свега неких стотину метара далеко од чувеног замка у барокном стилу Брил, близу Келна.

☆

Против рекламе

Савет радиослушалаца и гледалаца телевизије у Данској упутио је протест радио-телевизијској мрежи против реклама и захтевао да се смањи број телевизијских емисија искључиво комерцијалног карактера чији је циљ врбовање потрошача.

☆

Категоризација хркања

Доктор Икемицу, јапански ларинголог помоћу микрофона, магнетофона и фонографа испитивао је неколико месеци хркање у болницама, затворима и домовима стараца. На основу ових проучавања извршио је категоризацију хркања и разврстао их у четири категорије према томе колико буке изазивају: обично хркање, фијукање, митраљирање и мотоциклист. Првој категорији припадају жене, а осталима које изазивају буку и од шездесет фонова припадају мушкарци.

Доктор Икемицу је измерио хркање и од сто фонова, што је равно буци једног снажног мотоцикла свега четири метра удаљеног.

Благо 65 земаља

У Њујорку, у улици Либерти, налази се највеће „складиште“ злата. У трезорима Федералне резервне банке чува се близу 12.500 тона чистог злата из 65 земаља. Свака полуга вреди 11.76 милиона динара. Ово благо читавог света даноноћно чува сто наоружаних америчких полицајаца.

Приступ у одаје трезора је веома тежак. Потребно је најпре да се лифтом спусти 25 метара испод површине. После детаљног прегледа, три висока функционера отварају трезоре са челичним вратима од којих су једна дебела 2,7 метра. Тек се тада сагледају златне полуге које садрже само 0,5% бакра.

У овом подземном трезору се налази 96 дворана са сефовима пуним полуга. Ходници који повезују ове дворане дугачки су неколико километара.

☆

Храна на лицу места

Британски адмиралитет је од надлежних финансијских органа затражио одобрење за буџетске издатке од десет пенија дневно — за издржавање адмиралске мачке.

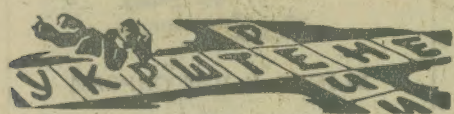
Фанинсијери су били врло штедљиви и адмиралитету су лаконски одговорили:

— Уколико нема мишева мачка није потребна. А ако има мишева друга храна јој није ни потребна.

☆

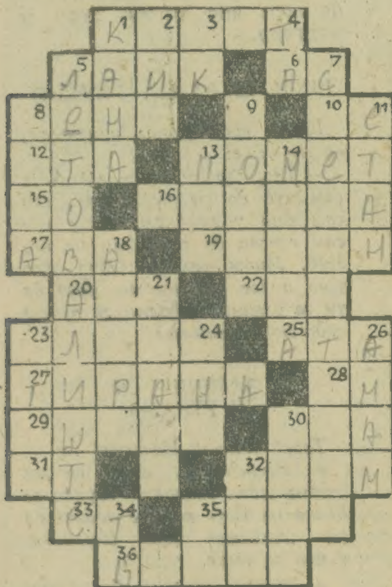
Пчеле говоре различитим језиком

Аустријски професор Карл фон Фриш тврди да је начин споразумевања аустријских пчела друкчији од оног италијанских. Пчела обавештава своје другарице о налазишту хране изводећи одређену игру: свој задњи крај окреће према сунцу и врти се леводесно показујући тиме одстојање. Ова игра је код аустријских пчела знатно живља.

Водоравно: 1) град на Јадрану; 5) нестручњак; 6) првак; 8) песница; 10) два слова; 12) врста јапанске кратке песме; 13 личност из „Дунда Мароја“; 15) гувернер Св. Јелене у доба Наполеона; 16) лоптин одсечак; 17) име глумице Гарднер; 19) покрајина у северној Кини; 20) острвље код Нове Гвинеје; 22) део лица; 23) место погодно за купање; 25) отац (слов.); 27) главни град једне балканске државе; 28) слово латинице; 29) врста сове; 30) главни град Башкирске ССР; 31) два сугласника; 32) кухињска посуда; 33) латинска свеза; 35) држава у Азији; 36) купалиште на западној обали Истре.

Усправно: 1) украсна биљка; 2) енглески државник (18. век); 3) иницијали нашег књижевника („Пера Сегединац“); 4) показна заменица; 5) место погодно за летовање; 7) познато летовалиште на црногорском приморју; 8) летовалиште на сев. Јадрану; 9) предграђе Сплита; 11) земни гас; 13) плочица у хокеју на леду; 14) француски књижевник (Андре); 18) врста дугорепог папагаја; 21) врста занатлије (множ.); 23) град у Словенији; 24) женско име; 26) главни град Јордана; 30) десна притока Лима; 32) врста америчких папагаја; 34) скраћеница за телевизију; 35) историјско место у Малој Азији.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРО. БРОЈА

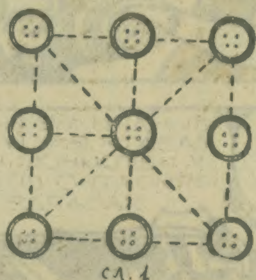
Водоравно: 1) Шопен; 5) Џуба; 6) Иж; 8) Сома; 10) ар; 12) ура; 13) Ливно; 15) З(улфикар) Џ(умхур); 16) некада; 17) ага; 19) Сезан; 20) Ена; 22) тал; 23) крило; 25) Лаб; 27) оштета; 28) ма; 29) свако; 30) Обу; 31) ти; 32) увек; 33) на 35) ивер; 36) Тулон.

Усправно: 1) „Шума“; 2) оба; 3) па; 4) ни; 5) Џорџ Гершвин; 7) Жан Даламбер; 8) суза; 9) тикет; 11) Роан; 13) лес; 14) вазал; 18) Анита; 21) Алекс; 23) кост; 24) Ото; 26) „Баук“; 30) Овен; 32) уво; 34) ат; 35) ил.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

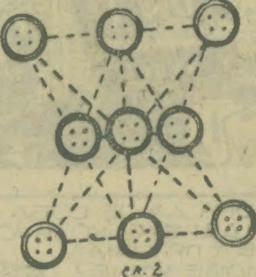
Девет кружића

Узмите девет дугмета и распоредите их као што слика показује. На тај начин девет дугмета праве 8 редова

(водоравно, вертикално и дијагонално) са по 3 дугмета. Покушајте да их поставите друкчије да бисте добили 10 редова са по три дугмета.

Решење: слика 2.

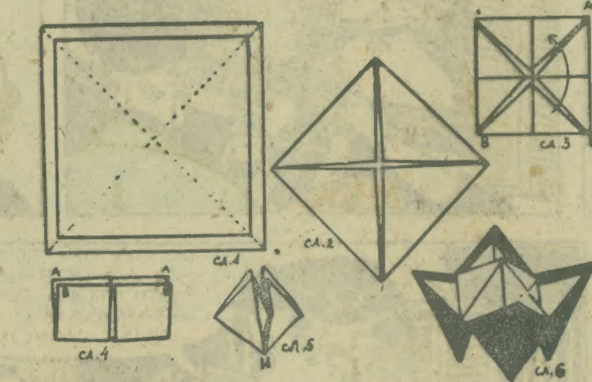

Где се налази хоризонт

Увек се мисли да је хоризонт врло, врло далеко. А у ствари није тако. Дајемо вам кратак преглед прецизних раздаљина:

Висина ока изнад нивоа мора	Раздаљина до хоризонта
1 м	3.570 м
2 м	5.048 м
5 м	7.982 м
10 м	11.290 м
20 м	15.965 м
50 м	25.246 м
100 м	35.700 м
500 м	79 320 м
1000 м	112.900 м
5000 м	252.460 м

Кад би се рецимо Ајфелова кула налазила на морској обали са ње би се видео хоризонт на 61.750 км удаљености.

СЛАНИК ОД ХАРТИЈЕ

Узмите квадрат плаве хартије, залепите на њега један други мањи квадрат од беле хартије, обележите превоје (сл. 1), привуците углове у центар (сл. 2), окрените ову фигуру и привуците поново углове у центар (сл. 3), приближите В—В према А—А (сл. 4), затим примакните А—В ка А—В да бисте добили сл. 5 ,обрните тачку Н горе отворите мале преграде и добићете сланик као на сл. 6.

КЛОВНОВИ

Нацртајте и исеците од хартије помоћне ствари: мале мердевине, шиљате капе, трубу — као што видите на слици. Уметните картон између екрана и лампе, како се не би видео доњи део ваших руку. Кретањем руку оживећете сцену.

Јесте ли већ чули да...

... девет десетина људи боље чује на десно него на лево уво.

... прва фабрика аутомобила почела је да ради 1883. године у немачком граду Манхајму.

... авион је много бржи од брода али и скупљи. Да би се пребацио товар робе од једне тоне из Француске до Северног Атлантика, једном броду је потребно 15 килограма мазута, а авион за тај исти пут и исти товар изгори 2 тоне бензина. У новцу то изгледа овако: авион 1.700 а брод 36 долара.

... одредити дужину трајања једног минута без часовника и бројања, прилично је тешко. Већина људи већ после 35 секунди кажу да је минут истекао.

... „песник клавира“ Шопен компоновао је поред осталог 56 мазурки, 13 полонеза и 15 валцера за које су му биле узор пољске народне игре.

... топлота коју даје камин, ако се ложи исто као и друге пећи, није иста. Камини или отворене пећи дају 6% топлоте, али са регулатором 35%, старе пећи 45% а модерне 75 до 80%.

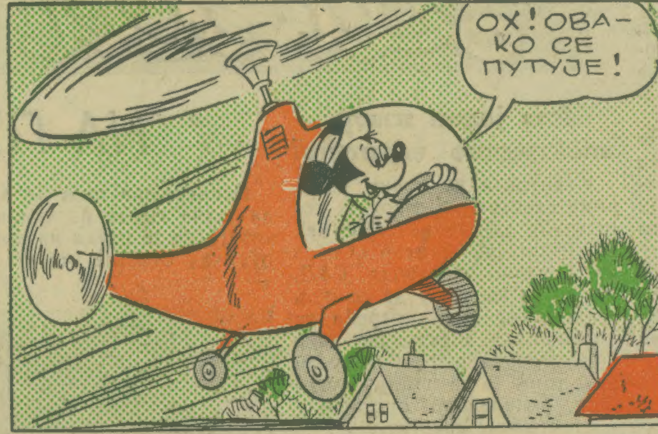
... на олимпијади која је 1908. године одржана у Лондону у свим боксерским категоријама победили су припадници лондонске полиције.

... кад би човек сразмерно својој тежини јео толико колико паук, морао би сваког дана да поједе 13 овапа, 11 прасади и 4 вола.

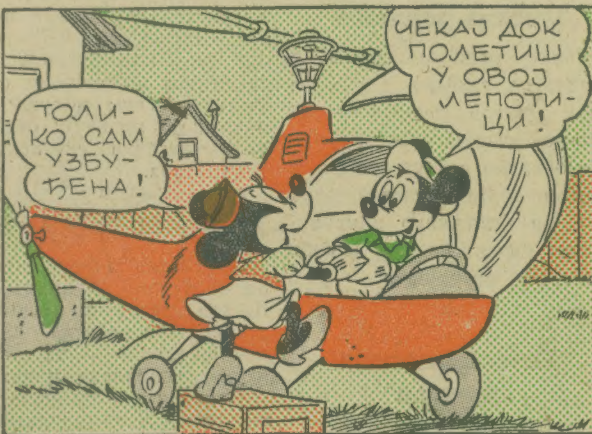
... само око 30 одсто свих људи на свету има потпуно исправан вид.

ШАМАР У ПЕТ ОБРОКА

Судија пита оптуженог Шиљу:

— Да ли је истина да сте тужиоцу опалили пет шамара?

— Није — одговара мирно Шиља. — Кад сам видео колико је слаб, а знао сам да је мој шамар јак, ја сам га поделио у пет слабијих оброка.

ПЕРА И ПОВЕРИЛАЦ

Поверилац каже Пери:

— Е, то је страшно. Због вас и дуга који нећете да ми вратите морао сам да се попнем на шести спрат.

— Гле, молим вас — каже му Пера. — Ви бисте хтели да због вас узмем стан у партеру.

НИСИ СЕ ВАЉДА УВРЕДИО

Шиља срео једног пријатеља, па му каже:

— Гле, зар си ти жив!? А ја сам чуо да си умро, али како сам био у великом послу нисам стигао да ти дођем на погреб. Много сам се једио због тога и све сам мислио како да ти се извиним. Молим те прими сада моје извињење.

ЗАБУНИО СЕ У РУКАМА

Трес! Клинг! Цангррр!

— Несрећниће, опет си ми разбио један тањир! — Љути се Белка на Пају који је дошао да јој „помаже" при спремању ручка за госте.

— Извини, молим те — брани се Паја. — Погрешио сам у руци. Хтео сам да одбацим крпу коју сам држао у левој, па сам бацио тањир који сам држао у десној руци.

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић Београд Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће Београд Македонска 31 Текући рачун број 101-707/1-82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200, полугод. 600 дин. Рукописи се не враћају.